સ્વર્ગસ્થ પૂજ્ય કર્મસિંહજી સ્વામી સ્મારકમાળા મણકો ૬ ઠ્ઠો.

સામાયિક, પ્રતિક્રમણ-મૂલ

અને

પ્રકીર્ણ સજ્ઝાયો.

સંગ્રાહક—

મુનિ રત્નચંદ્રજી.

પ્રકાશકો:—

શાહ દેવજી રાઘવજી

શાહ જેવત ધનજી

કચ્છ—ભુજપુર.

સ્વર્ગસ્થ પૂજ્ય કર્મસિંહજી સ્વામી સ્મારકમાળા મણકો ૬ ઠ્ઠો.

સામાયિક, પ્રતિક્રમણ-મૂલ.

અને

પ્રકીર્ણ સજ્ઝાયો.

સંગ્રાહક—
યુવાચાર્ય મહારાજશ્રી નાગચંદ્રજી સ્વામિના શિષ્ય-
મુનિ રત્નચંદ્રજી.

પ્રકાશકો:—
શાહ દેવજી રાઘવજી
શાહ જેવત ધનજી
કચ્છ—ભુજપુર.

આવૃત્તિ—ચોથી, પ્રત—૧૦૦૦.
વીર સંવત ૨૪૫૫] વિક્રમ સંવત ૧૯૮૫ [ઈસ્વી સન ૧૯૨૯

સુરત—ખપાટીયા ચકલા, લક્ષ્મીનારાયણની વાડીમાં આવેલા
જૈન વિજય પ્રીં. પ્રેસમાં મુલચંદ કસનદાસ કાપડીયાએ છાપ્યું.

કિંમત—પઠન પાઠનાદિ—સદુપયોગ.

અર્પણ

સામાયિક-પ્રતિક્રમણના રહસ્યની

સંવૃદ્ધિ ઇચ્છનાર મુમુક્ષુ-

જૈન બાંધવો-

પ્રતિ

આ પુસ્તક સમર્પણ હો !

ઉદ્દેશઃ—

કચ્છ ભુજપુર નિવાસી સ્વર્ગસ્થ શાહ, **નરશી વિધાની** વિધવા સ્વર્ગવાસી **પુરીબાઈના સ્મરણાર્થે** તેમના તરફથી અમો તેમના ટ્રસ્ટી-ઓએ જ્ઞાન ખાતા માટે કાઢેલી રકમમાંથી સામાયિક પ્રતિક્રમણ શિખનાર મુમુક્ષુ જનોને પઠનાર્થે આ **સામાયિક પ્રતિક્રમણનું** પુસ્તક છપાવી પ્રસિદ્ધ કરેલ છે.

ટ્રસ્ટીઓઃ—

શાહ દેવજી રાઘવજી તથા જેવત ધનજી.

કચ્છ-ભુજપુર.

સંવત ૧૯૮૫ના કાર્તિક કૃષ્ણ દશમી.

બે બોલ—

અત્યાર સુધીમાં ઘણાં સામાયિક પ્રતિક્રમણનાં છપાયેલ
પુસ્તકોમાં પ્રાયઃ શબ્દ શુદ્ધિ માટે ઓછું ધ્યાન
આપવામાં આવ્યું છે. ખાસ કરી અભ્યાસનાં
પુસ્તકોમાં શબ્દાદિ શુદ્ધિ માટે પૂરતું
ધ્યાન રાખવું જોઇએ.

યતઃ—"शब्दादर्थशुद्धिः अर्थशुद्धेः । पदार्थनिश्चयः ।
पदार्थनिश्चयान्निःश्रेयसः सिद्धिः ॥"

અર્થાત્—શબ્દથી અર્થની શુદ્ધિ, અર્થની શુદ્ધિથી પદાર્થ (તત્ત્વ) નો નિશ્ચય થવા પામે અને તત્ત્વના નિશ્ચયથી મોક્ષની સિદ્ધિ થાય છે, માટે શબ્દાદિ શુદ્ધિ વિગેરે અનુક્રમે મોક્ષનું કારણ બને છે.

આ પુસ્તકમાં શબ્દ શુદ્ધિ માટે વ્યાકરણના નિયમોને અનુસરી પૂરતું ધ્યાન રાખવા પ્રયત્ન સેવેલ છે, છતાં છદ્મસ્થપણાને લઇ થયેલી શબ્દ અશુદ્ધિ રૂપ સ્ખલના માટે વિદ્વદ્વર્યો સૂચના કરશે તો સાભાર દ્વિતીયાવૃત્તિમાં તે ભૂલો સુધારી લેવાશે.

સંવત ૧૯૮૫ના આષાઢ
કૃષ્ણ પંચમી શનીવાર
(કચ્છ અંજાર)

મુમુક્ષુ કિં બહુના,
મુનિ રત્નચંદ્રજી.

॥ ॐ श्रीवीर, श्री गुरवे नमः ॥

श्री सामायिक विषये श्लोकयुग्मम् ॥

शार्दूलविक्रीडितम् ॥

श्रीसामायिकमस्ति मङ्गलमयं सामायिकं संश्रयेद्,
मोक्षश्रीश्च सदैव या सुखकरा सामायिकेनाप्यते ।
सर्वेषु प्रथमो भवेषु नृभवः सामायिकायैव सः,
सर्वेचाभयवन्त इन्द्रियधराः सामायिकात्संस्मृताः ॥१॥
श्री सामायिकसद्व्रतस्य करणे चित्तस्थितिर्जायते,
रौद्रार्त्तादिकदूषणस्य विरतिः सामायिकेऽस्मन्मता ।
यत्नं तत्र च शुद्धभावसहितं भद्रंकरे तद्व्रते,
तीर्थेशैः प्रविकीर्त्तिते समतया कुर्वन्तु भोः सज्जनाः ॥२॥

ભાવાર્થ—સામાયિક વ્રત એ દુનિયાનાં સર્વ મંગલિકો કરતાં ઉત્તમોત્તમ મંગલિક છે, માટે તેનો આશ્રય કરવો એ દરેક મુમુક્ષુજનોને આવશ્યક છે. સામાયિક વડે શાશ્વત સુખ આપનારી મોક્ષ લક્ષ્મી પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. સર્વ ભવોમાં મનુષ્યનો ભવ માત્ર સામાયિક=સમભાવ વૃત્તિ રાખવા માટેજ મળેલો છે. સામાયિક વ્રતના પ્રતાપે સર્વ પ્રાણિઓ અભય–ભય રહિત બને છે. નિયમિત સામાયિક કરનારની ચિત્તવૃત્તિ સ્થિર થાય છે, માટે હે સજ્જનો! તીર્થંકરોએ ફરમાવેલ કલ્યાણકારી એવા આ સામાયિક વ્રતને વિષે આર્ત્તરૌદ્રાદિક દુષ્ટ ધ્યાનને દૂર કરીને સમતા પૂર્વક શુદ્ધ ભાવ સહિત પ્રયત્ન કરો. ૐ શાંતિ.

શ્રી નાગેન્દ્રગુરૂપાદરજ મુનિ રત્નચંદ્રજી.

શુદ્ધિપત્ર

પાનું.	લીટી.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ
૨	૫	પ્પહુ	પ્પહું
૩	૧૫	સિદ્ધં	સિદ્ધિં
૩	૧૭	સાવધ	સાવદ્ય
૪	૫	કરંતેપિ	કરંતંપિ
૪	૭	સ્વીકાર્થા	સ્વીકાર્યાં
૧૦	૬	આર્યા	ગીતિ
૧૧	૪	નામનું	નામનો
૧૫	૧૦	થાણાંછવાયાઓ	પાણાછવાયાઓ
૧૬	૧૯	તનહડ	તેનાહડે
૧૯	૨૩	વાણિજ્જે રસવા	વાણિજ્જે, કેસ-વાણિજ્જે, રસવા
૨૪	૧૫	માણમં	મણામં
૨૫	૭	સમક્તિ પૂર્વક,	સમક્તિ પૂર્વક, પાંચ પાઠ
૨૮	૫	દિટ્ટિવિપ્પરિયા	દિટ્ઠિવિપ્પરિયા
૨૮	૫	પાણ ભોપણ	પાણ ભોયણ
૨૮	૧૫	રયસંસટ્ઠાએ	રયસંસટ્ઠહડાએ
૨૯	૧૯	કોહકસાએણં	કોહકસાએણં, મા-ણકસાએણં
૩૦	૩	ભુત કહાએ,	ભત્ત કહાએ,
૩૦	૪	ઝાણેહિ	ઝાણેહિં
૩૦	૧૮,	નીલવેસ્સાએ	નીલલેસ્સાએ
૩૦	૩૨	પડિમાહિ	પડિમાહિં
૩૧	૬	પ્પકપ્પેહિ	પ્પકપ્પેહિં
૩૧	૧૯	ઘોસહીણ	ઘોસહીણં
૩૧	૨૧	સજ્ઝાંઇએ	સજ્ઝાએ
૩૩	૬	સમુદ્દસુ	સમુદ્દેસુ
૩૩	૯	યમણસા	મણસા ય
૩૪	૧૯	કંચનવાણી	કંચનવરણી
૩૪	૨૧	સંહણના	સંહાણના
૩૫	૧૨	સંબંધ	સંબંધી
૩૭	૧૪	નવવાતિ	નવહારે

૪૦	૧૩	ઐરાવત	ઐરવત
૪૧	૨૧	દ્રઢર્મી	દ્રઢધર્મી
૪૩	૫	બોલી	બોલી કાઉરસગ્ગ પાળવો, એક લોગસ્સ શુધ્ધે સાદે બોલી
૪૪	૧૫	ભોગુણં	ભોગેણં
૪૫	૧૪	મહત્તાં	મહત્તરાં
૪૭	૯	આણાએ આરાહિયં	આરાહિયં આણાએ
૪૮	૫	કાયેણ	કાએણં
૪૮	૧૩	કાયણં	કાએણં
૪૮	૧૪	નંદામિ,	નિંદામિ,
૪૮	૧૭	આસ્ત્રવ	આસ્ત્રવ
૪૯	૧	અબંભ	અબંભં
૫૨	૧૫	પાત્રો	માત્રો
૫૨	૧૬	પરિયાવહીના	ઈરિયાવહીના
૫૩	૮-૧૦	બોલાવો	બોલવો
૫૬	૭	જીવ શકે	જીવશકે
૫૬	૨૦	રોકે	રોકે
૫૯	૧૦	ધર્મવૃદ્ધિ	ધર્મવૃદ્ધિં
૬૧	૨૦	હુંનો	હું તો
૬૨	૩	જિણદં	જિણંદં
૬૨	૩	કદં	કંદં
૬૨	૧૦	શાંતિ	શાંતિં
૬૨	૧૪	સાહી	સાંહી
૬૩	૩	તે તો	તેતો
૬૩	૭	નાહિં,	નહિ,
૬૩	૧૦	અંગ ત્હેને	નેઉર થયા
૬૪	૧૪	ધમ	ધર્મ
૬૪	૧૯	ગુભ	ગુણ
૬૬	૧૧	નાહિં;	માંહિં;
૬૭	૧૩	મુનિવગ	મુનિવગ
૬૯	૨૦		કલ્યાણજી સ્વામી
૭૨	૩	क्रीडीतम्	क्रीडितम्

ॐ શ્રી વીર !

શ્રી સામાયિક સૂત્ર.

પાઠ ૧ લો.

પંચપરમેષ્ઠી (નવકાર) મંત્ર.

નમો અરિહંતાણં, નમો સિદ્ધાણં, નમો આયરિયાણં, નમો ઉવજ્ઝાયાણં, નમો લોએ સવ્વસાહૂણં.

ચૂલિકા.

(પંચપરમેષ્ઠિ-માહાત્મ્ય.)

એસો પંચ નમુક્કારો, સવ્વપાવપ્પણાસણો;
મંગલાણં ચ સવ્વેસિં, પઢમં હવઇ મંગલં. ૧.

પાઠ ૨ જો.

(પાંચ પદને વંદન કરવાનો વિધિ.)

તિક્ખુત્તો, આયાહીણં, પયાહીણં, વંદામિ, નમંસામિ સક્કારેમિ, સમ્માણેમિ, કલ્લાણં, મંગલં, દેવયં, ચેઇયં, પજ્જુવાસામિ.

પાઠ ૩ જો.

(સામાયિક નિમિત્તે ધર્મસ્થાનકે જતાં રસ્તામાં થયેલ અયત્નાનું નિવર્ત્તન કરવા માટે ઇરિયાવહી, પ્રતિક્રમણરૂપ.)

ઇચ્છામિ, પડિક્કમિઉં ઇરિયાવહિયાએ, વિરાહણાએ,

ગમણાગમણે, પાણક્કમણે, બીયક્કમણે, હરિયક્કમણે, ઓસા-[1] ઉત્તિંગ, પણગ, દગ, મટ્ટી, મક્કડા, સંતાણા, સંક્રમણે, જે, મે, જીવા, વિરાહિયા, એગિંદિયા, બેઇંદિયા, તેઇંદિયા, ચઉરિંદિયા, પંચિંદિયા, અભિહયા, વત્તિયા, લેસિયા, સંઘાઇયા, સંઘટ્ટિયા, પરિયાવિયા, કિલામિયા, ઉદ્દવિયા, ઠાણાઓ ઠાણં, સંકામિયા, જીવિયાઓ, વવરોવિયા, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૪ થો

(ત્રીજા પાઠમાં કરાયેલી પાપની આલોચના, તેની વિશેષ શુદ્ધિ કરવા માટે, કરાતા કાયોત્સર્ગ [દેહાધ્યાસ રહિત થવાની ભૂમિકા] ના આગાર (અપવાદ રૂપ)

તસ્સ ઉત્તરી કરણેણં, પાયચ્છિત્ત કરણેણં, વિસોહી કરણેણં, વિસલ્લીકરણેણં, પાવાણં, કમ્માણં, નિગ્ઘાયણટ્ઠાએ, ઠામિ (કરેમિ) કાઉસ્સગ્ગં, અન્નત્થ, ઊસસિએણં, નીસસિએણં, ખાસિએણં, છીએણં, જંભાઈએણં, ઉડ્ડુએણં, વાય-નિસગ્ગેણં, ભમલિએ, પિત્તમુચ્છાએ, સુહુમેહિં, અંગ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં, ખેલ સંચાલેહિં, સુહુમેહિં, દિટ્ઠિસંચાલેહિં, એવમાઇએહિં, આગારેહિં, અભગ્ગો, અવિરાહિઓ, હુજ્જ, મે, કાઉસગ્ગો, જાવ, અરિહંતાણં, ભગવંતાણં, નમુક્કારેણં, ન, પારેમિ, તાવ, કાયં, ઠાણેણં, મોણેણં, ઝાણેણં, અપ્પાણં, વોસિરામિ.

---

૧. 'ઓસા' થી માંડી 'સંતાણા' સુધી 'સંક્રમણે' શબ્દનો સંબંધ છે.

પાઠ ૫ મો.

(કાયોત્સર્ગ કર્યા પછી, ચોવીશ તીર્થંકરની સ્તુતિ રૂપ.)

* લોગસ્સ ઉજ્જોયગરે, ધમ્મતિત્થયરે જિણે, અરિહંતે કિત્તઇસ્સં, ચઉવ્વીસંપિ કેવલી, ૧. *ઉસભમજિયં ચ વંદે, સંભવમભિનંદણં ચ સુમઇં ચ; પઉમપ્પહં સુપાસં, જિણં ચ ચંદપ્પહં વંદે, ૨. સુવિહિં ચ પુપ્ફદંતં, સીયલ-સિજ્જંસ વાસુપુજ્જં ચ; વિમલમણંતં ચ જિણં, ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ, ૩. કુંથું અરં ચ મલ્લિં, વંદે મુણિ સુવ્વયં નમિજિણં ચ; વંદામિ રિટ્ઠનેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણં ચ, ૪. એવં મએ અભિથ્થુયા, વિહૂયરયમલા પહીણ જરમરણા; ચઉવ્વીસંપિ જિણવરા, તિત્થયરા મે પસીયંતુ, ૫. કિત્તિય, વંદિય, મહિયા, જે, એ, લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા; આરૂગ્ગબોહિલાભં, સમાહિવરમુત્તમં દિંતુ, ૬. ચંદેસુ નિમ્મલયરા, આઇચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા; સાગર વર ગંભીરા, સિદ્ધા સિદ્ધં મમ દિસંતુ. ૭.

પાઠ ૬ ઠો.

(ચોવીશ તીર્થંકરની સ્તુતિ કર્યા બાદ, સાવદ્ય વ્યાપારના ત્યાગરૂપ સામાયિકની પ્રતિજ્ઞા.)

દ્રવ્ય થકી સાવજ્જ જોગ સેવવાના પચ્ચખાણ, ક્ષેત્ર

---

* ગાથા ૧ લી અનુષ્ટુપમાં છે. * ગાથા ૨ જી થી, સાતમી સુધી આર્યામાં છે.

થકી આખા લોક પ્રમાણે, કાલ થકી બે ઘડી સુધી, ભાવ થકી, આઠ કોટિએ ઉપયોગ સહિત, કરેમિ ભંતે, સામાઇયં, સાવજ્જં જોગં, પચ્ચક્ખામિ, જાવનિયમં, પજ્જુવાસામિ, દુવિહં, તિવિહેણં, ન, કરેમિ, ન, કારવેમિ, મણેણં વાયાએ કાયેણં,કરંતેપિ, નાણુજાણામિ, વાયાએ, કાયેણં, તસ્સ ભંતે પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં, વોસિરામિ.

~~~~~~~~~~

પાઠ ૭ મો.

(સામાયિક સ્વીકાર્યા પછી સિદ્ધપદ પ્રાપ્તિની ઉચ્ચ ભાવના પૂર્વક, અરિહંત-સિદ્ધની સ્તુતિ રૂપ) શક્રસ્તવ-નમુત્થુણં.

નમુત્થુણં, અરિહંતાણં, ભગવંતાણં, આઇગરાણં, તિત્થયરાણં, સયં સંબુદ્ધાણં, પુરિસુત્તમાણં, પુરિસસીહાણં, પુરિસવરપુંડરીયાણં, પુરિસવરગંધ હત્થીણં, લોગુત્તમાણં, લોગનાહાણં, લોગહિયાણં, લોગપ્પઇવાણં, લોગપજ્જોયગરાણં, અભયદયાણં, ચક્ખુદયાણં, મગ્ગદયાણં, સરણદયાણં, જીવદયાણં, બોહિદયાણં, ધમ્મદયાણં, ધમ્મદેસયાણં, ધમ્મનાયગાણં, ધમ્મસાર હીણં, ધમ્મવર ચાઉરંત, ચક્કવટ્ટીણં, દીવો તાણં, સરણગઇ પઇટ્ઠાણં અપ્પડિહયવરનાણદંસણ ધરાણં, વિયટ્ટછઉમાણં, જિણાણં, જાવયાણં: તિન્નાણં, તારયાણં, બુદ્ધાણં, બોહયાણં, મુત્તાણં, મોયગાણં, સવ્વન્નૂણં, સવ્વદરિસીણં, સિવ,-મયલ,-મરૂય,-મણંત,-મક્ખય,-મવ્વાબાહ,-મપુણરાવિત્તિ-સિદ્ધિ-ગઇનામધેયં, ઠાણં, સંપત્તાણં, નમો જિણાણં જિયભયાણં.

~~~~~~~~~~

બીજું નમુત્થુણં.

બીજું નમુત્થુણં, જયવંતા, તીર્થંકર કેવલી મહારાજને
કરૂં છું. નમુત્થુણં, અરિહંતાણં, ભગવંતાણં, જાવ ઠ્ઠાણં,
સંપાવિઉં, કામાણં, નમો જિણાણં, જિયભયાણં.

ત્રીજું નમુત્થુણં.

ત્રીજું નમુત્થુણં, મ્હારા ધર્મગુરૂ, ધર્માચાર્યને કરૂં છું.
પૂજ્યપાદશ્રી (પોતાના ધર્મગુરૂનું નામ બોલવું) ને કરૂં છું.
તે સ્વામિનાથ કેવા છે? પાંચ મહાવ્રતના પાલનાર, છઠ્ઠા
રાત્રિ ભોજનના ત્યાગી, પાંચ સમિતિએં સમિતા, ત્રણ
ગુપ્તિએં ગુપ્તા, છકાયના નાથ, છકાયના પીયર, સાત ભયના
ટાલણહાર, આઠ મદના ગાલણહાર, નવવાડ વિશુદ્ધ બ્રહ્મ-
ચર્યના પાલક, દશવિધ યતિ ધર્મના આરાધક, બારે ભેદે
તપસ્યાના કરનાર, સત્તર ભેદે સંજમના પાલનાર, અઢાર
પ્રકારે અબ્રહ્મચર્યના ટાલણહાર, વીશ અસમાધિ દોષના
વર્જણહાર, એકવીશ સબલા દોષના ટાલક, બાવીશ પરિષહના
જીતનાર, સત્યાવીશ સાધુજીના ગુણે કરી સહિત છે. એ
આદિ અનેક ગુણેકરી સહિત છે. તે સ્વામિને વારંવાર
નમસ્કાર હોજો.

પાઠ ૮ મો.

(સામાયિક પાળવાનો વિધિ.)

સામાયિક વ્રતમાં થયેલ અવિધિની શુદ્ધિ કરવા માટેનો

વિધિપાઠ ૧ લો.

એહવા નવમા, સામાયિક વ્રતના, પંચ અઇયારા,

જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તંજહા તે આલોઉં છું. મણ દુપ્પણિહાણે, વય દુપ્પણિહાણે, કાય દુપ્પણિહાણે, સામાઇયસ્સ સઈ, અકરણયાએ, સામાઇયસ્સ, અણવટ્ઠિયસ્સ, કરણયાએ, તસ્સમિચ્છામિ દુક્કડં.

વિધિપાઠ ૨ જો.

સામાઇયં, સમકાએણં, ફાસિયં, પાલિયં, તિરિયં, કિટ્ટિયં, સોહિયં, આરાહિયં, આણાએ, અણુપાલિયં, ન ભવઈ, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

વિધિપાઠ ૩ જો.

સામાયિકમાં, દશ દોષ મનના, દશ દોષ વચનના, બાર દોષ કાયાના, એ બત્રીશ દોષમાંથી, જે કોઈ દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

વિધિપાઠ ૪ થો.

સામાયિકમાં [1]સ્ત્રીકથા, ભત્તકથા, દેશકથા, રાજકથા એ ચાર કથામાંથી કોઈપણ કરી હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

વિધિપાઠ ૫ મો.

સામાયિકમાં, આહારસંજ્ઞા, ભયસંજ્ઞા મૈથુનસંજ્ઞા, પરિગ્રહસંજ્ઞા, એ ચાર સંજ્ઞામાંથી, કોઈ સંજ્ઞા" કરી હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

વિધિપાઠ ૬ ઠો.

સામાયિકમાં, અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ. અતિચાર, અનાચાર, જાણતાં, અજાણતાં, મનેં, વચનેં કાયાએં કરી, જે કોઈ દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

---

[1] સ્ત્રીઓએ 'પુરૂષ કથા' એ શબ્દ બોલવો.

વિધિપાઠ ૭ મો.

સામાયિક વિધિએ લીધું, વિધિએ પાલ્યું, વિધિએ કરતાં, અવિધિ આશાંતના, થઈ હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

વિધિપાઠ ૮ મો.

સામાયિકમાં, કાનો, માત્રા, મિંડી, પદ, અક્ષર, ગાથા, હ્રસ્વ, દીર્ઘ, ઓછું, અધિકું, વિપરિત, ભણાયું હોય તો, અનંતા, સિદ્ધ, કેવલી, ગુરૂ, આત્માની સાખે તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

ઇતિ સામાયિક સૂત્ર મૂલ સંપૂર્ણ.

સામાયિક આદરવાનો વિધિ.

પ્રથમ ધર્મ જગ્યામાં પ્રવેશ કરતાં, ત્રણવાર 'નિસીહિ' શબ્દ કહેવો. સાધુ સાધ્વીની હાજરી હોય તો, તેમને વિધિપૂર્વક વંદના કરવી. પછી સામાયિકને યોગ્ય એવાં સામાયિકનાં ઉપકરણોનું પડિલેહણ કરી ચાર હાથનું શુદ્ધ કપડું પહેરવું અને પાંચ હાથનું ઓઢવું. જમીન જોઈ પૂંજી, પાથરણું પાથરવું, મુહપત્તિ બાંધવી, સાધુ કે સાધ્વીની હાજરી હોય તો, તેમની સન્મુખ ઉભા રહી, બે હાથ જોડી, શાંત ચિત્તથી નિચેનાં સામાયિક સૂત્રો ભણવાં. વ્યાખ્યાન વંચાતું હોય તો, બેશીને કહેવાં.

પ્રથમ નવકાર, તિકખુત્તો, ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં, તસ્સઉત્તરી, એ ચાર સૂત્રો બોલ્યા પછી કાયાને સ્થિર રાખી

'કાઉસ્સગ્ગ' કરવો. મનમાં ઈચ્છામિ પડિક્કમિઉંના પાઠનું ચિંત્વન કરવું. પાઠ પૂરો થયે, એક નવકાર કહી 'નમો અરિહંતાણું' બોલી કાઉસ્સગ્ગ પાળવો. ત્યારપછી લોગસ્સ બોલવું. ગુરૂ હોય તો તેમને અગર પૂર્વ યા ઉત્તર દિશા તરફ ત્રણ વાર પાંચ અંગ નમાડી, વંદના કરી, સામાયિકની (જેટલી ઘડી કરવી હોય તેટલી) આજ્ઞા માગી, દ્રવ્ય થકીનો પાઠ બોલવો. અને ત્યારપછી ડાબો ઢીંચણ ઉભો રાખી, જમણો ઢીંચણ ધરતીએ સ્થાપી, સિદ્ધ–અરિહંત–ગુરૂની સ્તુતિ રૂપ ત્રણ નમુત્થુણાં કહેવાં. સમભાવે ધાર્મિક વૃત્તિમાં (વ્યાખ્યાન શ્રવણ, અભ્યાસ, વાંચન, મનન–ઈત્યાદિક પ્રવૃત્તિમાં) બે ઘડી અથવા સામાયિકનો વખત પૂરો કરવો.

સામાયિક પાળવાનો વિધિ.

ત્રણ નવકાર, તિકખુત્તો, ઈચ્છામિ પડિક્કમિઉં, તસ્સ ઉત્તરી, ઇરિયા વહિયાનો, કાઉસ્સગ્ગ, લોગસ્સ, પાળવાના વિધિના આઠ પાઠ અને ત્રણ નમુત્થુણાં આટલું બોલી જવું.

વિધિ સંપૂર્ણ.

શ્રી પ્રતિક્રમણ વિષયે.

અનુષ્ટુપ્-लघुत्वं प्राप्यते येन, कर्मभारः प्रलायते ।
यदवश्यं विधेयं हि, तदावश्यकमुच्यते ॥१॥

ભાવાર્થ—જે ક્રિયાવડે જીવાત્મા કર્મના સમૂહને દૂર કરી લઘુતા [હળુકર્મીપણું] પ્રાપ્ત કરી શકે અને જે ક્રિયા, આત્માર્થીને સાંજ સવાર અવશ્ય કરવાની ફરજ

છે, તે ક્રિયાને શાસ્ત્રકારોએ 'આવશ્યક' યાને 'પ્રતિક્રમણ' સંબોધેલ છે. ૧.

વસંતતિલકા–आवश्यकं हि करणीयमहोनिशं यत,
स्वात्मोन्नति भवति सद्गुरुसेवनेन ।
पापात्प्रतिक्रमणमस्तु विमुक्तिकारि,
द्रव्येण भावसहितेन च बोधयुक्तम् ॥२॥

ભાવાર્થ—સદ્ગુરૂ સેવા તેમજ તેમનાં વચનને અનુસરવા પૂર્વક, દ્રવ્યભાવ સહિત (માત્ર પોપટની પેઠે પઢી જવા રૂપ નહિં, પરંતુ પ્રત્યેક પાઠ, વાક્ય, અને શબ્દ શા માટે છે? અને તે શીખવાથી કે બોલવાથી શો લાભ થાય છે? આ વિગેરેની સમજપૂર્વક અને અંતરના ઉલ્લાસ સહિત) પાપ થકી પાછા હટવા રૂપ અથવા પાપથી મુક્ત કરાવનાર, એવું 'પ્રતિક્રમણ' યાને અવશ્ય કરવા લાયક એવી 'આવશ્યક ક્રિયા' અહર્નિશ દરેક મુમુક્ષજને કરવી જોઈએ. ૨.

શિખરિણી–अनादि प्राप्तोऽयं प्रमदवशतो दुःखजनको,
य आत्मस्वातन्त्र्यं विघटयति दुष्कर्मकटकः ।
अवश्यं तं हन्तुं त्रिकरणविशुद्ध्या करणीया,
स्वकीयौन्नत्यर्थं स्वगुणरतिः पापविरतिः ॥३॥

ભાવાર્થ—અનાદિ કાળથી પ્રમાદને વશ થઈ, આત્મભાન ભૂલી જવાથી આ જીવાત્મા જન્મ જરા ને મરણાદિક દુઃખોનું કારણ અને આત્મિક સ્વતંત્રતાને લૂંટનાર એવા કર્મકટક વડે ઘેરાયલો છે. એ કર્મકટકને હણવા માટે અગર

તેનાથી મુક્ત થવા માટે અને પોતાના આત્માની ઉન્નતિ કરવા માટે, મન, વચન અને કાયાની નિર્મળતા પૂર્વક, આત્મિક ગુણો-જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની રમણતા, તેમજ અઢાર પાપ સ્થાનક રૂપ આશ્રવથી વિરમવા રૂપ, 'આવશ્યક ક્રિયા' કરવાની ખાસ આવશ્યકતા છે. ૩.

આર્યા-कृतपापोऽपि मनुष्य, आलोच्य निन्दित्वा गुरुसकाशे ।
भवत्यतिरेकलघुको, दूरापहृतभार इव भारवहः ॥४॥

ભાવાર્થ—પાપનો કરનાર એવો પણ મનુષ્ય, ગુરૂ પાસે પોતાનાં કરેલાં પાપને પ્રકાશ કરતો તથા પાપ માટે ખરા અંતઃકરણ પૂર્વક પશ્ચાત્તાપ કરતો યાને 'મિચ્છામિ દુક્કડં' દેતો થકો, જેમ ભારવાહક ભાર ઉતારી હળવો થાય, તેમ [તે પણ ઉક્ત રીતે પ્રતિક્રમણ કરતો થકો] કર્મ રૂપ ભારે કરીને હળવો થાય છે. ૪.

નાગેંદુ ગુરૂપાદરજ મુનિ રત્ન.

॥ ૐ ॥

શ્રીઆવશ્યક (પ્રતિક્રમણ) સૂત્ર.

મૂલ.

સામાયિક નામનું પ્રથમ આવશ્યક.

જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપને વિષે યથાશક્તિ, વીર્યનો સદુપયોગ ન કરવાથી, પ્રમાદ વશથી જે અતિચારો લાગેલા હોય, તેની આલોચના રૂપ–

પાઠ ૧ લો.

ઉભા થઈ, ગુરૂ આદિકને સવિનય વંદન કરી, પહેલા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી. ત્યારપછી 'ઇચ્છામિણં ભંતે' નો પાઠ નીચે પ્રમાણે બોલવો:—

ઇચ્છામિણં, ભંતે ! તુબ્ભેહિં, અબ્ભણુન્નાયસમાણે, [1]દેવસિયં, પડિક્કમણું, ઠાએમિ, દેવ[2]સિય, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, અતિચાર, ચિંતવનાર્થં, કરેમિ, કાઉસ્સગં.

('એમ આજ્ઞા માગી' એટલું બોલીને 'એક નવકાર' અને 'કરેમિ ભંતે'નો પાઠ બોલવો. ત્યારબાદ નીચે પ્રમાણે પાઠ ૨ જો બોલવો.)

---

૧. જ્યાં જ્યાં 'દેવસિયં' શબ્દ હોય ત્યાં ત્યાં રાત્રિ સંબંધી પ્રતિક્રમણ કરતાં 'રાઇયં' બોલવું. પક્ષી પ્રતિક્રમણ કરતાં 'દેવસિયં પક્ખિયં' બોલવું. ચોમાસી–પ્રતિક્રમણ કરતાં 'દેવસિયં પક્ખિયં ચઉમ્માસિયં' બોલવું. અને સંવત્સરી–પ્રતિક્રમણ કરતાં 'દેવસિયં સંવચ્છરિયં' બોલવું.

૨. દેવસિયને બદલે–રાઇયિ, દેવસિય–પક્ખિય, દેવસિય–પક્ખિય–ચઉમ્માસિય, અને દેવસિય સંવચ્છરિય, એ પ્રમાણે બોલવું.

પાઠ ૨ જો.

ઈચ્છામિ, ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં (અથવા આલોઉં) જો મે [1]દેવસિયો, અઇયારો, કઓ, કાઈયો, વાઈયો, માણુસિયો, ઉસ્સુત્તો, ઉમ્મગ્ગો, અકપ્પો, અકરણિજ્જો, દુજ્ઝાઓ, દુવ્વિચિંતિઓ, અણાયારો, અણિચ્છિયવ્વો, અસાવગ-પાઉગ્ગો, નાણેતહ, દંસણે, ચરિત્તાચરિત્તે, સુએ સામાઈયે, તિન્હં ગુત્તીણં, ચઉન્હં કસાયાણં, પંચન્હમણુવ્વયાણં, તિન્હં ગુણવ્વયાણં, ચઉન્હં સિક્ખા-વયાણં, બારસ-વિહસ્સ, સાવગધમ્મસ્સ, જં ખંડિયં, જં વિરાહિયં, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

(અહિં 'તસ્સ ઉત્તરીનો પાઠ કહેવો, પછી કાયા સ્થિર રાખી, ૯૯ [2]અતિચારનો કાયોત્સર્ગ કરવો, તે ન આવડે તો, ચાર લોગસ્સનો કરવો.)

ઈતિ પ્રથમ આવશ્યક.

આવશ્યક ૨ જો. ચઉવ્વી સંથવો.

ઉભા થઈ, ગુર્વાદિકને વંદના કરી, બીજા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી. પછી "લોગસ્સનો" પાઠ બોલવો.

ઈતિ આવશ્યક બીજો.

વંદનાનો આવશ્યક ૩ જો.

વંદન કરી, ત્રીજા આવશ્યકની આજ્ઞા માગીને નીચેનો પાઠ બોલવો—

---

૧. દેવસિયો ને બદલે રાત્રિ-પ્રતિક્રમણમાં 'રાઈયો' પક્ખીમાં 'દેવસિયો-પક્ખિયો,' સંવચ્છરીમાં 'દેવસિયો-સંવચ્છરિયો,' ચોમાસીમાં 'દેવસિયો-પક્ખિયો-ચઉમ્માસિયો.' ઇત્યાદિક શબ્દો જોડીને બોલવા. ૨. ૯૯ અતિચાર પાઠ ૧૮ મા ને છેડે આપવામાં આવ્યા છે.

પાઠ ૩ જો.

આ પાઠ ઉત્કૃષ્ટી વંદનાનો છે. ને તે ઉત્કટ આસને બેસીને બે વખત કહેવાનો છે.

ઇચ્છામિ ખમાસણો વંદિઉં જાવણિજ્જાએ, નિસીહિયાએ, અણુજાણહ, મે મિઉગ્ગહં, નિસીહિ, અ....હો–કા...યં કા....ય–સંફાસં; ખમણિજ્જો, ભે, કિલામો, અપ્પકિલંતાણં, બહુસુભેણં, ભે, દિવસો[1], વઇક્કંતો, જત્તા...ભે, જવણિજ્જં...ચ...ભે, ખામેમિ, ખમાસમણો, દેવસિયં, વઇક્કમં, આવસ્સિઆએ, પડિક્કમામિ, ખમાસમણાણં, દેવ[2]સિયાએ, આસાયણાએ, તિત્તીસન્નયરાએ, જં કિંચિ, મિચ્છાએ, મણદુક્કડાએ, વયદુક્કડાએ, કાયદુક્કડાએ, કોહાએ, માણાએ, માયાએ, લોહાએ, સવ્વકાલિયાએ, સવ્વમિચ્છોવયારાએ, સવ્વધમ્માઇક્કમણાએ, આસાયણાએ, જો મે દેવસિઓ, અઇયારો, કઓ, તસ્સ ખમાસમણો, પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં, વોસિરામિ.

સ્વામિનાથ ! સામાયિક એક, ચોવીસંથવો બે, વંદના ત્રણ, એ ત્રણ આવશ્યક પૂરા થયા, તેને વિષે કોઇપણ

---

૧. દિવસો વઇક્કંતો ને બદલે રાત્રિ–પ્રતિક્રમણમાં 'રાઇ–વઇક્કંતા,' પક્ખીમાં 'દિવસો–પક્ખી વઇક્કંતા,' સંવચ્છરીમાં 'દિવસો–સંવચ્છરી વઇક્કંતા,' ચોમાસીમાં 'દિવસો પક્ખી ચઉમ્માસી વઇક્કંતા' વિગેરે બોલવું.

૨. દેવસિયાએ ને બદલે રાત્રિ–પ્રતિક્રમણમાં 'રાઇયાએ,' પક્ખીમાં 'દેવસિયાએ–પક્ખિયાએ,' સંવચ્છરીમાં 'દેવસિયાએ–સંવચ્છરિયાએ,' ચોમાસીમાં 'દેવસિયાએ–પક્ખિયાએ–ચઉમ્માસિયાએ' વિગેરે શબ્દો જોડીને બોલવા.

અતિચારાદિક દોષ લાગ્યો હોય તો, અરિહંત, સિદ્ધ, કેવલી, ગુરૂ આત્માની શાખે તસ્સ મિચ્છામિ દુકકડં.

ઈતિ આવશ્યક ત્રીજો.

આવશ્યક ૪ થો. (પ્રતિક્રમણ.)

વંદન કરી, ચોથા આવશ્યકની આજ્ઞા માગી, નીચેનો પાઠ બોલવોઃ—

પાઠ ૪ થો.

જ્ઞાનના અતિચાર.

આજના દિવસ સંબંધી, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપને વિષે, જે અતિચાર, દોષ, લાગ્યો હોય તે, આલોઉં છું—આગમે, તિવિહે, પન્નત્તે, તંજહા—સુત્તાગમે, અત્થાગમે, તદુભયાગમે, એવા શ્રી જ્ઞાનને વિષે, જે અતિચાર, દોષ લાગ્યો હોય તે આલોઉં છું—જં, વાઈદ્ધં, વચ્ચામેલિયં, હીણક્ખરં, અચ્ચ-ક્ખરં, પયહીણં, વિણયહીણં, જોગહીણં, ઘોસહીણં, સુટ્ઠુદિન્નં, દુટ્ઠુપડિચ્છિયં, અકાલે કઓ, સજ્ઝાઓ, કાલે ન કઓ સજ્ઝાઓ, અસજ્ઝાએ, સજ્ઝાઈયં, સજ્ઝાએ, ન સજ્ઝાઈયં, તસ્સ મિચ્છામિ દુકકડં.

પાઠ ૫ મો.

સમ્યકત્વ (સમકિત) વિષે.

દંસણ—સમકિત "પરમત્થ—સંથવોવા, સુદિટ્ઠુપરમત્થ સેવણાવવિ; વાવન્નકુદંસણ—વજ્જણા સમ્મત્તસદ્દહણા."[1]

[1] આર્યાછંદમાં ગાથા છે."

એવા સમકિતના, સમણોવાસએણં, સમ્મત્તસ્સ, પંચ અઈ-ચારા, પેયાલા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિવ્વા, તં જહા તે આલોઉં છું-જૈન માર્ગને વિષે, સંકા, કંખા, વિતિગિચ્છા, પરપાસંડ-પરસંસા, પરપાસંડ-સંથવોવા, એ સમકિતના પાંચ અતિચાર માંહેલો જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

....

પાઠ ૬ ઠો.

ચારિત્ર, એટલે બારવ્રત, તેમાં પાંચ અણુવ્રત.

અણુ-વ્રત પહેલું [પ્રાણાતિપાત-નિર્વૃત્તિનું]

પહેલું, અણુવ્રત, થૂલાઓ, થાણાઈવાયાઓ, વેરમણં, ત્રસ જીવ, બેઈંદ્રિય, તેઈંદ્રિય. ચઉરિંદ્રિય, પંચિંદ્રિય, એવા જીવ, જાણી, પ્રીછી. સસંબંધી, શરીરમાંહેલા, પીડાકારી, સઅપરાધી, વિગલેંદ્રિય વિના, આકુટીએ, હણવા, નિમિત્તે, હણવાના, પચ્ચકખાણ, જાવજ્જીવાએ, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, એવા પહેલા થૂલ, પ્રાણાતિપાત, વેરમણ વ્રતના, પંચ અઈઆરા, પેયાલા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા તે, આલોઉં, બંધે, વહે, છવિચ્છેએ, અઈભારે, ભત્તપાણવુચ્છેએ, એ પાંચ અતિ-ચાર માંહેલો જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૭ મો.

અણુવ્રત-બીજું [મૃષાવાદ-નિર્વૃત્તિનું.]

બીજું અણુવ્રત થૂલાઓ, મુસાવાયાઓ, વેરમણં,

કન્નાલિયં, ગવાલિયં, ભૂમાલિયં, થાપણમોસો, મોટકી કૂડી શાખ ઈત્યાદિક મોટકું, જૂઠું બોલવાના પચ્ચકખાણ, જાવજીવાએ, દુવિહં તિવિહેણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, એવા બીજા થૂલ, મૃષાવાદ, વેરમણ વ્રતના, પંચ અઈયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા તે, આલોઉં–સહસાભકખાણે રહસ્સાભકખાણે, સદારમંતભેએ, મોસોવએસે કૂડલેહકરણે, એ પાંચ અતિચાર માંહેલો કોઇ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુકકડં.

પાઠ ૮ મો.

અણુવ્રત–ત્રીજું. [અદત્તાદાન–નિવૃત્તિનું.]

ત્રીજું અણુવ્રત થૂલાઓ, અદિન્ના દાણાઓ, વેરમણં, ખાતરખણી, ગાંઠડી છોડી, તાલુપર કુંચી કરી, પડી વસ્તુ, ધણિયાતી જાણી, ઇત્યાદિક, મોટકું અદત્તાદાન લેવાના, પચ્ચક્ખાણ, તેમાં સગાસંબંધી, વ્યાપાર સંબંધી ન ભરમી વસ્તુ ઉપરાંત, અદત્તાદાન, લેવાના, પચ્ચક્ખાણ, જાવજીવાએ, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, એવા ત્રીજા થૂલ, અદત્તાદાન, વેરમણ વ્રતના પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા તે, આલોઉં તેનહડે, તકકર–પ્પઓગે, વિરૂદ્ધ–રજ્જાઇકમ્મે, કુડતુલકૂડમાણે, તપ્પડિરૂવગવવહારે, એ પાંચ અતિચાર માંહેલો, જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુકકડં.

પાઠ ૯ મો.

અણુવ્રત-ચોથું. [મૈથુન-નિર્વૃત્તિનું.]

ચોથું અણુવ્રત, થૂલાઓ, મેહુણાઓ, વેરમણં, સદારા[1] સંતોસિએ, અવસેસં, મેહુણ-વિહિના, પચ્ચકખાણ, અને જે સ્ત્રી પુરૂષને, મૂલ થકી, કાયાએં કરી, મૈથુન,-સેવવાના, પચ્ચકખાણ હોય, તેને દેવતા મનુષ્ય તિર્યંચ સંબંધી મૈથુન સેવવાનાં પચ્ચકખાણ જાવજજીવાએ, દેવતા સંબંધી, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, મનુષ્ય, તિર્યંચ સંબંધી એગવિહં, એગવિહેણં, ન કરેમિ, કાયેણં, એવા ચોથા થૂલ, મેહુણ-વેરમણ વ્રતના, પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા તે, આલોઉં-ઇત્તરિય-પરિગ્ગહિય ગમણે, અપરિગ્ગહિય ગમણે, અણંગકીડા, પરવિવાહ કરણે, કામભોગેસુ તિવ્વાભિલાસા, એ પાંચ અતિચાર માંહેલો જે કોઇ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૧૦ મો.

અણુવ્રત-પાંચમું. [પરિગ્રહ-નિર્વૃત્તિનું.]

પાંચમું અણુવ્રત, થૂલાઓ, પરિગ્ગહાઓ, વેરમણં, ખિત્તવત્થુનું, જથા પરિમાણે, હિરણ્ણ-સુવણ્ણનું, જથા પરિમાણે, ધણ-ધન્નનું, જથા પરિમાણે, દુપય-ચઉપ્પયનું, જથા પરિમાણે, કુવિયનું, જથા પરિમાણે, એ જથા પરિમાણ

[1] સ્ત્રીઓએ 'સભરથાર સંતોસિએ' બોલવું

કીધું છે, તે ઉપરાંત પોતાનો પરિગ્રહ કરી રાખવાના પચ્ચક્ખાણ, જાવજ્જીવાએ, એગવિહં, તિવિહેણં ન કરેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, એવા પાંચમા થૂલ, પરિગ્રહ, વેરમણ વ્રતના, પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા તે, આલોઉં–ખિત્તવત્થુપ્પમાણા–ઇક્કમે, હિરણ્ણ–સુવન્નપ્પમાણાઇક્કમે, ધણ–ધન્નપ્પમાણાઇક્કમે, દુપય–ચઉપ્પય, પ્પમાણાઇક્કમે, કુવિયપ્પમાણા ઇક્કમે, એ પાંચ અતિચાર, માંહેલો જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૧૧ મો.

ત્રણ ગુણ–વ્રતોમાંથી વ્રત છઠ્ઠું. (દિશા પરિમાણનું.)

છઠ્ઠું દિસિ, પરિમાણ વ્રત, ઉઢ્ઢદિસિનું, જથા પરિમાણે, અહોદિસિનું, જથા પરિમાણે, તિરિયદિસિનું, જથા પરિમાણે, એ યથા પરિમાણ કીધું છે તે ઉપરાંત સઇચ્છાએ કાયાએ જઇને પાંચ આસ્રવ સેવવાના પચ્ચક્ખાણ, જાવજ્જીવાએ, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, કરંતં, નાણુજાણામિ, વાયાએ, કાયેણં, માંહે રહીને, એગવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, એવા છઠ્ઠાદિસિ, વેરમણ વ્રતના, પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તંજહા તે આલોઉં–ઉઢ્ઢદિસિપ્પમાણાઇક્કમે, અહોદિસિપ્પમાણાઇક્કમે, તિરિયદિસિપ્પમાણાઇક્કમે, ખિત્તવુઢ્ઢિ, સઈ–અંતરદ્ધાએ, એ પાંચ અતિચાર માંહેલો જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૧૨ મો.

વ્રત સાતમું. [ભોગોપભોગ-મર્યાદાનું.]

સાતમું વ્રત, ઉવભોગ-પરિભોગ, વિહી, પચ્ચકખાયમાણે, ૧ ઉલ્લણિયાવિહી, (પરિ[1]માણું), ૨ દંત(વ)ણ વિહી, ૩ ફલવિહી, ૪ અબ્ભંગણવિહી, ૫ ઉવટ્ટણવિહી, ૬ મજ્જણવિહી, ૭ વત્થવિહી, ૮ વિલેવણવિહી, ૯ પુપ્ફવિહી, ૧૦ આભરણવિહી, ૧૧ ધૂપવિહી, ૧૨ પિજ્જવિહી, ૧૩ ભકખણવિહી, ૧૪ ઓદણવિહી, ૧૫ સૂપવિહી, ૧૬ વિગયવિહી, ૧૭ સાગવિહી, ૧૮ મહુરવિહી, ૧૯ જેમણવિહી, ૨૦ પાણીવિહી, ૨૧ મુહવાસવિહી, ૨૨ વાહનવિહી, ૨૩ વાહનિવિહી, ૨૪ સયણવિહી, ૨૫ સચિત્તવિહી, ૨૬ દવ્વવિહી, એ છવીસ બોલનું યથા પરિમાણ કીધું છે, તે ઉપરાંત ઉવભોગ-પરિભોગ, તે ભોગ નિમિત્તે ભોગવવાના પચ્ચકખાણ, જાવજ્જીવાએ, એગવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં એવું સાતમું, ઉવભોગ પરિભોગ વ્રત, દુવિહે, પન્નતે, તં જહા તે આલોઉં-ભોયણાઓ ય કમ્મઓય, ભોયણાઓય, સમણોવાસએણં, ઉવભોગ-પરિભોગ, વ્રતના પંચ અઇયારા જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા તંજહા તે આલોઉં,-સચિત્તાહારે, સચિત્તપડિબદ્ધાહારે, અપ્પોલિ-ઓસહિ-ભકખણયા, દુપ્પોલિ-ઓસહિ-ભકખણયા, તુચ્છોસહિ-ભકખણયા, કમ્મઓણં, સમણોવાસએણં, પન્નરસ કમ્મદાણાઈં, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા તં જહાં તે આલોઉં,-ઇંગાલ-કમ્મે, વણ-કમ્મે, સાડી-કમ્મે, ભાડી-કમ્મે, ફોડી કમ્મે દંત-વાણિજ્જે, રસવા-

---

૧. 'પરિમાણું' શબ્દ છવીસ બોલ સાથે જોડવાનો છે.

ણિજ્જે, લક્ખ-વાણિજ્જે, વિસ-વાણિજ્જે, જંતપિલ્લણકમ્મે, નિલ્લંછણ-કમ્મે, દવગ્ગિ-દાવણયા, સરદહતડાગપરિસોસણયા, અસઇજણ-પોસણયા, એ પંદર કર્માદાન માંહેલો કોઈ કર્માદાન (વ્યાપાર) સેવ્યો હોય, તથા ઉપરોક્ત પાંચ, અતિચાર માંહેલો જે કોઈ અતિચાર, દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૧૩ મો.

વ્રત આઠમું. [અનર્થાદંડ-નિવૃત્તિનું.]

આઠમું વ્રત, અનર્થાદંડનું વેરમણં, ચઉવ્વિહે, અણ-ટ્ઠાદંડે, પન્નત્તે, તંજહા, અવજ્ઝાણાચરિયં, પમાયાચરિયં, હિંસપ્પયાણં પાવકમ્મોવએસં, એવા આઠમા અનર્થાદંડ સેવવાના, પચ્ચક્ખાણ, જાવજ્જીવાએ, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ ન કારવેમિ, મણેણં, વાયાએ કાયેણં, એવા આઠમા અનર્થાદંડ, વેરમણ વ્રતના, પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તંજહા તે આલોઉં-કંદપ્પે, કુક્કુઇએ, મોહ-રિએ, સંજુત્તાહિગરણે, ઉવભોગ-પરિભોગ, અઇરિત્તે, એ પાંચ અતિચાર માંહેલો જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૧૪ મો.

વ્રત નવમું. [સામાયિક-સાવદ્યયોગ-નિવૃત્તિનું.]

નવમું સામાયિકવ્રત, સાવજ્જ-જોગનું, વેરમણં જાવનિયમ, પજ્જુવાસામિ, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ ન કારવેમિ,

મણેણં, વાયાએ, કાયેણં કરંતં, નાણુજાણામિ, વાયાએ, કાયેણં, એહવી, સદ્દહણા, પરૂપણાએ કરી, સામાયિકનો, અવસર આવે, સામાયિક કરૂં ત્યારે ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોજો, એવા નવમા સામાયિક વ્રતના પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા તે આલોઉં-મણ-દુપ્પણિહાણે, વય-દુપ્પણિહાણે, કાય-દુપ્પણિહાણે, સામાઇયસ્સ સઇ, અકરણયા (એ), સામાઇયસ્સ, અણવટ્ઠિયસ્સ, કરણયા (એ), એ પાંચ અતિચાર માંહેલો જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૧૫ મો.

[ચાર શિક્ષાવ્રત.]

વ્રત દશમું. [દિશાવકાસિક-શિક્ષાવ્રત.]

દશમું, દિશાવકાસિક વ્રત, દિન પ્રત્યે, પ્રભાત થકી પ્રારંભીને, પૂર્વાદિક્ છ દિશે જેટલી ભૂમિકા મોકલી રાખી છે તે ઉપરાંત સઇચ્છાએ, કાયાએ જઇને, પાંચ આસ્રવ સેવવાના પચ્ચક્ખાણ, જાવ-અહોરત્તં, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, કરંતં, નાણુજાણામિ, વાયાએ, કાયેણં, જેટલી ભૂમિકા મોકલી રાખી છે, તે માંહી જે દ્રવ્યાદિકની મર્યાદા કીધી છે તે ઉપરાંત, ઉવભોગ-પરિભોગ, ભોગ નિમિત્તે ભોગવવાના પચ્ચક્ખાણ, જાવ-અહોરત્તં, એગવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, એવા દશમા દિશાવકાસિક-વ્રતના, પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તંજહા તે

આલોઉં-આણુવણુ-પ્પઓગે, પેસવણુ-પ્પઓગે, સદ્દાણુવાએ, રૂવાણુવાએ, બહિયા પુગ્ગલ-પ્પકખેવે, એ પાંચ અતિચાર માંહેલો, જે કોઇ અતિચાર, દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

....

પાઠ ૧૬ ઠો.

વ્રત-અગ્યારમું. [પૌષધ-શિક્ષાવ્રત.]

અગ્યારમું, પૌષધ-વ્રત, અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઇમં ના પચ્ચકખાણ, અબંભ સેવવાના પચ્ચકખાણ, મણિ-સુવન્નના પચ્ચકખાણ, માલા-વન્નગ-વિલેવણના પચ્ચકખાણ, સત્થ-મૂસલાદિ-સાવજ્જ જોગના પચ્ચકખાણ, જાવ-અહોરત્તં, પજ્જુવાસામિ, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેણં, વાયાએ કાયેણં, કરંતં નાણુજાણામિ, વાયાએ, કાયેણં, એવી, સદ્દહણા પરૂપણાએ કરી. પોસહનો અવસર આવે પોસહ કરૂં ત્યારે ફરસનાએ કરી શુદ્ધ હોજો, એવા અગ્યારમાં પૌષધ-વ્રતના પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તંજહા તે આલોઉં,-અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિલેહિય-સિજ્જાસંથારે, અપ્પમજ્જિય-દુપ્પમજ્જિય-સિજ્જાસંથારે, અપ્પડિલેહિય-દુપ્પડિલેહિય-ઉચ્ચાર પાસવણ ભૂમી, અપ્પમજ્જિય-દુપ્પમજ્જિય-ઉચ્ચાર પાસવણ ભૂમી, પોસહસ્સ સમં અણણુપાલણયા, એ પાંચ અતિચાર માંહેલો જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૧૭ મો.

વ્રત-બારમું. [અતિથિ-સંવિભાગ-શિક્ષાવ્રત.]

બારમું અતિથિસંવિભાગ વ્રત, સમણે, નિગ્ગંથે, ફાસુ-એણં એસણિજ્જેણં, અસણ-પાણ-ખાઇમ-સાઇમેણં, વત્થ-પડિગ્ગહ-કંબલ-પાયપુચ્છણેણં, પાઢિયારૂં, પીઢ-ફલગસિજ્જા-સંથારએણં, ઓસહ-ભેસજ્જેણં, પડિલાભેમાણે, વિહરામિ, એવી સદ્દહણા, પરૂપણાએં કરી સાધુ-સાધ્વીની જોગવાઈ મળે તિવારે, ફરસનાએ કરી; શુદ્ધ હોજો, એવા બારમા અતિથિ સંવિભાગ વ્રતના, પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા તે આલોઉં-સચિત્ત નિક્ખેવણયા, સચિત્ત-પિહણિયા, કાલાઇક્કમે, પરોવએસે, [પર-વવએસે] મચ્છરિયા (એ), એ પાંચ અતિચાર માંહેલો જે કોઇ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૧૮ મો.

અણસણ (સંથારા) નો

[સંલેહણા-તપનો વિધિ.]

અપચ્છિમ, મારણંતિય, સંલેહણા, પૌષધશાલા પૂંજીને ઉચ્ચાર, પાસવણ-ભૂમી પડિલેહિને, ગમણા ગમણે, પડિક્કમિને, દરભાદિક-સંથારો, સંથરીને, દરભાદિક-સંથારે, દુરૂહિ દુરૂહિને, પૂર્વ તથા ઉત્તર દિશાએ, પલ્યંકાદિ આસને બેસીને કરયલ, સંપ્પગ્ગહિયં, સિરસાવત્તયં, મત્થએ અંજલિ

કટ્ટુ, એવં વયાસી, નમુત્થુણું, અરિહંતાણું, ભગવંતાણું, જાવ સંપત્તાણું, એમ અનંતા સિદ્ધને નમસ્કાર કરીને, વર્તમાન કાલે, પોતાના, ધર્મ ગુરૂ ધર્માચાર્યને નમસ્કાર કરીને, પૂર્વે જે વ્રત આદર્યા છે તે આલોઈ પડિક્કમી, નિંદી-નિસલ્લ થઈને, સવ્વં, પાણાઈવાયં, પચ્ચકખામિ, સવ્વં, મુસાવાયં, પચ્ચકખામિ, સવ્વં, અદિન્નાદાણું, પચ્ચ-કખામિ, સવ્વં, મેહુણું, પચ્ચકખામિ, સવ્વં, પરિગ્ગહં, પચ્ચકખામિ, સવ્વં, કોહં, પચ્ચકખામિ, જાવ મિચ્છાદંસણુ-સલ્લં, અકરણિજ્જં, જોગં, પચ્ચકખામિ, જાવજ્જીવાએ, તિવિહં, તિવિહેણું, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, કરંતં નાણુ-જાણામિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણું, એમ અઢાર પાપસ્થાનક, પચ્ચકખીને, સવ્વં, અસણું, પાણું, ખાઇમં, સાઇમં, ચઉ-વ્વિહંપિ આહારં, પચ્ચકખામિ, જાવજ્જીવાએ, એમ ચારે આહાર પચ્ચકખીને, જંપિ ય, ઈમં સરીરં, ઈટ્ઠં, કંતં, પિયં, મણુન્નં, માણમં, ધિજ્જં, વિસ્સાસિયં, સમયં, અણુમયં, બહુમયં, ભંડ-કરંડગ-સમાણું, રયણ-કરંડગ-ભૂયં, માણું, સીયં, માણું, ઉન્હં, માણું, ખુહા, માણું, પીવાસા, માણું, વાલા, માણું, ચોરા, માણું, દંસા, માણું, મસગા, માણું, વાઈયં, માણું, પિત્તિયં, માણું, સંભિમં, માણું, સન્નિવાઈયં, વિવિહા, રોગાયંકા, પરિસહોવસગ્ગા, ફાસા ફુસંતિ, ઇતિકટ્ટુ, ઈયંપિયણું, ચરિમેહિં, ઉસ્સાસ-નિસ્સાસેહિં, વોસિરામિ, ઇતિકટ્ટુ, એમ શરીર વોસરાવીને, કાલં, અણવકંખમાણે, વિહરામિ, એવી, સદ્દહણા પરૂપણાએ કરી અણસણનો અવસર આવે અણસણ કરૂં, તેવારે, ફરસનાએં કરી શુદ્ધ હોજો; એવા, અપચ્છિમ-મારણંતિય

સંલેહણાના, ઝુસણા–આરાહણાના, પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા. ન સમાયરિયવ્વા; તં જહા તે આલોઉં–ઇહ–લોગાસંસપ્પઓગે, મરણાસંસપ્પઓગે, પરલોગાસંસપ્પઓગે, જીવિયાસંસપ્પઓગે, મરણાસંસપ્પઓગે, કામભોગાસંસપ્પઓગે, એ પાંચ અતિચાર માંહેલો જે કોઇ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

એમ, સમકિતપૂર્વક, બાર વ્રત, સંલેખના સહિત, તેને વિષે અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અણાચાર, જાણતાં, અજાણતાં, મને, વચને, કાયાયેં કરી, જે કોઈ દોષ, સેવ્યો હોય, સેવરાવ્યો હોય, સેવતાં પ્રત્યે અનુમોદ્યું હોય તો, અનંત, સિદ્ધ કેવલી, ગુરૂ, આત્માની સાક્ષીએં, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

જ્ઞાનના ૧૪ અતિચાર, દર્શન (સમકિત)ના ૫ અતિચાર, ચારિત્રના (બારવ્રતના) ૬૦ અતિચાર, ૧૫ કર્માદાન અને તપ=સંલેખનાના ૫ અતિચાર એ સર્વ મળી ૯૯ અતિચાર માંહેલો જે કોઈ અતિચાર લાગ્યો હોય, તો તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૧૯ મો.

અઢાર પાપ–સ્થાનકની આલોચના.

૧ પ્રાણાતિપાત, ૨ મૃષાવાદ, ૩ અદત્તાદાન, ૪ મૈથુન, ૫ પરિગ્રહ, ૬ ક્રોધ, ૭ માન, ૮ માયા, ૯ લોભ, ૧૦ રાગ, ૧૧ દ્વેષ, ૧૨ ક્લેશ, ૧૩ અભ્યાખ્યાન, ૧૪ પૈશુન્ય, ૧૫

પરપરિવાદ, ૧૬ રતિ-અરતિ, ૧૭ માયામૃષા, ૧૮ મિથ્યાદર્શન શલ્ય.

એ અઢાર પાપસ્થાનકમાંથી, મારે જીવે કોઈ પાપસ્થાનક સેવ્યું હોય, સેવરાવ્યું હોય, સેવતાં પ્રત્યે અનુમોદ્યું હોય તો, અનંતા સિદ્ધ-કેવલી ગુરૂ-આત્માની સાક્ષીએં, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

(અહિં ઇચ્છામિ ઠામિ આલોઉંનો પાઠ, નવકાર અને કરેમિભંતેનો પાઠ બોલવો.)

પાઠ ૨૦ મો.

મંગલિક.

(આ પાઠ ખામણાની પેઠે નીચા નમી અંજલિ મસ્તકે અડાડી કહેવાનો છે.)

ચત્તારિ મંગલં, અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં, સાહૂ મંગલં, કેવલિ-પન્નતો ધમ્મો મંગલં, ચત્તારિ લોગુત્તમા, અરિહંતા, લોગુત્તમા, સિદ્ધા, લોગુત્તમા, સાહૂ લોગુત્તમા, કેવલિ-પન્નતો, ધમ્મો લોગુત્તમા, ચત્તારિ સરણું પવ્વજ્જામિ, અરિહંતે સરણું પવ્વજ્જામિ, સિદ્ધે સરણું પવ્વજ્જામિ, સાહૂ સરણું પવ્વજ્જામિ, કેવલિ-પન્નત્તં ધમ્મં સરણું પવ્વજ્જામિ.

છ પદી—

ચારનાં શરણાં કરે નર જેહ, ભવસાગરમાં ન બૂડે તેહ;
સકલ કર્મનો આણે અંત, મોક્ષતણાં સુખ લહે અનંત;
ભાવ ધરીને જે ગુણ ગાય, તે પ્રાણી તરી મુગતે જાય. ૧

દોહરા.

ચાર શરણાં સંસારમાં, અવર ન શરણું કોય;
જે નરનારી આદરે, તેને અક્ષય અવિચળ પદ હોય. ૨

અનંત ચોવીશી જિન નમું, સિદ્ધ અનંતી ક્રોડ;
જે મુનિવર મુગતે ગયા, તેને વંદું બે કર જોડ. ૩

દોય કોડી કેવલ ધરા, વિહરમાન જિન વીસ;
કર્મ ખપાવવા કારણે, સાધુ નમું નિશ દિશ. ૪

અંગુઠે અમૃત વસે, લબ્ધિતણા ભંડાર;
ગુરૂ ગૌતમને સમરિયેં, સદા મનવંછિત ફલ દાતાર. ૫

પિંગલ પઢો ન પારસી, પઢો ન જયોતિષ છંદ;
એક નવકાર મંત્ર પઢ્યા પછી, નિત નિત કરો આનંદ. ૬

જયજિનેંદ્ર! દેવ! દયાલ! કૃપાલ! તમારાં શરણાં આ ભવે પરભવે ભવોભવ હોજો.

[અહિં ઇચ્છામિ ઠામિ પડિક્કમિઉં જો મે દેવસિઓ અઇયારો કઓ નો પાઠ અને ઇરિયાવહિયાનો પાઠ બોલવો.)

પાઠ ૨૧ મો.

[1]શ્રમણ-સૂત્ર ૧ લું.

ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં, પગામસિજ્જાએ, નિગામસિજ્જાએ,

---

૧. સાધુજીએ તથા પૌષધવ્રતધારી શ્રાવકે, નિદ્રામાંથી મુક્ત થઈ, ઇરિયાવહીના પાઠની સાથે પ્રથમ શ્રમણ-સૂત્રનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો જોઈએ.

સંથારાઉવ્વટ્ટણાએ, પરિયટ્ટણાએ આઉંટણાએ, પસારણાએ, છપ્પઈ સંઘટ્ટણાએ, પસારણાએ, છપ્પઈ સંઘટ્ટણાએ, કૂઈએ, કક્કરાઈએ, છીએ જંભાઈએ, આમોસે, સસરક્ખામોસે, આઉલ-માઉલાએ, સુવણવત્તિયાએ ઈ*ત્થી-વિપ્પરિયાસિયાએ, દિટ્ઠિવિપ્પરિયા સિયાએ, મણવિપ્પરિયા સિયાએ, પાણ ભોપણ વિપ્પરિયાસિયાએ, જો મે દેવસિઓ, અઇયારો, કઓ, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૨૨ મો.

[૨]શ્રમણ સૂત્ર ૨ જું.

પડિક્કમામિ, ગોયરગ્ગચરિયાએ, ભિક્ખાયરિયાએ, ઉગ્ઘાડ કવાડ-ઉગ્ઘાડણાએ સાણા-વચ્છા-દારા-સંઘટ્ટણાએ, મંડીપાહુડિયાએ, બલિપાહુડિયાએ, ઠવણાપાહુડિયાએ, સંકિએ સહસાગારે, અણેસણાએ, પાણેસણાએ, પાણ ભોયણાએ, બીયભોયણાએ, હરિયભોયણાએ, પચ્છાકમ્મિયાએ, પુરાકમ્મિયાએ, અદિટ્ઠહડાએ, દગસંસટ્ઠહડાએ, રયસંસટ્ઠાએ, પારિસાડણિયાએ, પારિટ્ઠાવણિયાએ, ઉહાસણભિક્ખાએ, જં ઉગ્ગમેણં, ઉપ્પાયણેસણાએ, અપરિ સુદ્ધં પડિગ્ગાહિયં, પરિભુત્તં વા, જંનપરિટ્ઠવિયં, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

---

* સ્ત્રીઓએ "પુરિસવિપ્પરિયા સિયાએ" શબ્દ બોલવો.

૨. ગૌચરી જઇ આવ્યા પછી, ઇરિયાવહીના પાઠની સાથે બીજા શ્રમણ-સૂત્રનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો જોઇએ.

પાઠ ૨૩ મો.

[1]શ્રમણ-સૂત્ર ૩ જું.

પડિક્કમામિ, ચઉક્કાલં, સજ્ઝાયસ્સ, અકરણયાએ, ઉભઓકાલં, ભંડોવગરણસ્સ, અપ્પડિલેહણાએ, દુપ્પડિલેહણાએ, અપ્પમજ્જણાએ, દુપ્પમજ્જણાએ, અઇક્કમે, વઇક્કમે, અઇયારે, અણાયારે, જો, મે દેવસિઓ, અઇયારો કઓ, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

પાઠ ૨૪ મો.

શ્રમણ સૂત્ર ૪ થું.

પડિક્કમામિ, એગવિહે અસંજમે, પડિક્કમામિ, દોહિં બંધણેહિં, રાગ બંધણેણં, દોસ બંધણેણં, પડિક્કમામિ, તિહિં દંડેહિં, મણદંડેણં. વયદંડેણં, કાયદંડેણં, પડિક્કમામિ, તિહિં ગુત્તીહિં, મણગુત્તીએ, વયગુત્તીએ, કાયગુત્તીએ, પડિક્કમામિ, તિહિં સલ્લેહિં, માયા સલ્લેણં, નિયાણ સલ્લેણં, મિચ્છાદંસણ સલ્લેણં, પડિક્કમામિ, તિહિં ગારવેહિં, ઇડ્ઢિગારવેણં, રસગારવેણં, સાયાગારવેણં, પડિક્કમામિ, તિહિં વિરાહણાહિં, નાણ-વિરાહણાએ, દંસણ-વિરાહણાએ, ચરિત્ત-વિરાહણાએ, પડિક્કમામિ, ચઉહિં કસાએહિં, કોહકસાએણં, માયાકસાએણં,

---

૧. સાધુજીએ તથા પૌષધવ્રતધારી શ્રાવકે, ઉભય ટંક પડિલેહણ કર્યા પછી (નવકાર, તિક્ખુત્તો, ઈરિયાવહી, તસ્સઉત્તરી. એ ચાર પાઠ બોલ્યા પછી) ઇરિયાવહીના પાઠની સાથે ત્રીજા શ્રમણ સુત્રનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. (અને પછી એક લોગસ્સ બોલવો.)

-લોહકસાએણં, પડિક્કમામિ, ચઉહિં સન્નાહિં, આહારસન્નાએ, ભયસન્નાએ, મેહુણસન્નાએ, પરિગ્ગહસન્નાએ, પડિક્કમામિ, ચઉહિં વિકહાહિં, ઈત્થી[1] કહાએ, ભુતકહાએ, દેસકહાએ, રાયકહાએ, પડિક્કમામિ, ચઉહિં ઝાણેહિં, અટ્ટેણં ઝાણેણં, રૂદ્દેણં ઝાણેણં, ધમ્મેણં ઝાણેણં, સુક્કેણં, ઝાણેણં, પડિક્કમામિ, પંચહિં, કિરિયાહિં, કાઈયાએ, અહિગરણિયાએ, પાઉસિયાએ, પારિતાવણિયાએ, પાણાઈવાય કિરિયાએ, પડિક્કમામિ, પંચહિં, કામગુણેહિં, સદ્દેણં, રૂવેણં, રસેણં, ગંધેણં, ફાસેણં, પડિક્કમામિ, પંચહિં મહવ્વએહિં, સવ્વાઓ, પાણાઈવાયાઓ, વેરમણં, સવ્વાઓ, મુસાવાયાઓ, વેરમણં, સવ્વાઓ, અદિન્નાદાણાઓ, વેરમણં, સવ્વાઓ, મેહુણાઓ, વેરમણં સવ્વાઓ, પરિગ્ગહાઓ, વેરમણં, પડિક્કમામિ, પંચહિ, સમિઈહિં, ઈરિયાસમિઈએ, ભાસાસમિઈએ, એસણાસમિઈએ, આયાણ ભંડ મત્ત નિકખેવણા સમિઈએ, ઉચ્ચાર પાસવણ ખેલ જલ્લ સંઘાણ–પારિટ્ઠાવણિયા સમિઈએ, પડિક્કમામિ, છહિં, જીવ–નિકાએહિં, પુઢવી કાયેણં આઉક્કાયેણં, તેઉક્કાયેણં, વાઉકાયેણં, વણસ્સઈ કાયેણં, તસકાયેણં, પડિક્કમામિ, છહિં લેસ્સાહિં, કિન્હલેસ્સાએ, નીલલેસ્સાએ, કાઉઅ–લેસ્સાએ, તેઉલ્લેસ્સાએ, પઉમલેસ્સાએ, સુક્કલેસ્સાએ, પડિક્કમામિ, સત્તહિં, ભયટ્ઠાણેહિં, અટ્ઠહિં, મયટ્ઠાણેહિં, નવહિં, બંભચેરગુત્તીહિં, દસવિહે, સમણ ધમ્મે, એગારસહિં, ઉવાસગ–પડિમાહિં, બારસહિં, ભિકખુ–પડિમાહિં, તેરસહિં, કિરિયાઠાણેહિં, ચઉદસહિં, ભૂયગ્ગામેહિં, પન્નરસહિં, પરમાહમ્મિએહિં, સોલસહિં, ગાહા સોલસએહિં, સત્તરસવિહે, અસંજમે,

૧. સ્ત્રીઓએ "પુરિસકહાએ" શબ્દ બોલવો.

અઠ્ઠારસવિહે, અબંભે, એગૂણવીસાએ, નાયજ્ઝયણેહિં, વીસાએ, અસમાહિ-ઠ્ઠાણેહિં, એગવીસાએ, સબલેહિં, બાવીસાએ, પરિસહેહિં, તેવીસાએ, સૂયગડજ્ઝયણેહિં, ચોવીસાએ, દેવેહિં, પણવીસાએ, ભાવણાહિં, છવ્વીસાએ, દસાકપ્પવવહારાણં, ઉદ્દેસણકાલેહિં, સત્તાવીસાએ, અણગારગુણેહિં, અટ્ઠાવીસાએ, આયાર-પ્પકપ્પેહિ, એગૂણતીસાએ, પાવસુયપ્પસંગેહિં, તીસાએ, મહામોહણીય-ઠ્ઠાણેહિં, એગતીસાએ, સિદ્ધાઇગુણેહિં, બત્તીસાએ, જોગસંગહેહિં, તિત્તીસાએ, આસાયણાએ, અરિહંતાણં, આસાયણાએ, સિદ્ધાણં, આસાયણાએ, આયરિયાણં, આસાયણાએ, ઉવજ્ઝાયાણં, આસાયણાએ, સાહૂણં, આસાયણાએ, સાહૂણીણં, આસાયણાએ, સાવયાણં, આસાયણાએ, સાવિયાણં, આસાયણાએ, દેવાણં, આસાયણાએ, દેવીણં આસાયણાએ ઇહ લોગસ્સ, આસાયણાએ, પરલોગસ્સ, આસાયણાએ, કેવલીણં, આસાયણાએ, કેવલિ-પન્નત્તસ્સ ધમ્મસ્સ આસાયણાએ, સદેવ મણુઆસુરસ્સ, લોગસ્સ, આસાયણાએ, સવ્વ-પાણભૂય જીવસત્તાણં, આસાયણાએ, કાલસ્સ, આસાયણાએ, સુયસ્સ આસાયણાએ, સુયદેવયાએ, આસાયણાએ, વાયણારિયસ્સ, આસાયણાએ જં વાઇદ્ધં, વચ્ચામેલિયં, હીણક્ખરં, અચ્ચક્ખરં, પયહીણં, વિણયહીણં, જોગ-હીણં, ઘોસહીણં, સુટ્ઠુદિન્નં, દુટ્ઠુપડિચ્છિયં, અકાલે કઓ સજ્ઝાઓ, કાલે ન કઓ સજ્ઝાઓ, અસજ્ઝાએ સજ્ઝાઇયં, સજ્ઝાઇએ ન સજ્ઝાઇયં, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

"એક બોલથી માંડી, તેત્રીશ બોલ સુધી, મારે જીવે, તમારે જીવે, જાણવા યોગ્ય જાણ્યા ન હોય, આદરવા

યોગ્ય આદર્યા ન હોય, છાંડવા યોગ્ય, છાંડયા ન હોય, તો તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં."

ધન્ય તે મહાપુરૂષને, જાણવા યોગ્ય જાણતા હશે, આદરવા યોગ્ય આદરતા હશે, છાંડવા યોગ્ય છાંડતા હશે, તેને મારી તમારી સમય સમયની વંદના હોજો."

પાઠ ૨૫ મો.

શ્રમણ સૂત્ર ૫ મું.

નમો ચઉવ્વીસાએ, તિત્થયરાણં, ઉસભાઈ-મહાવીર, પજ્જવસાણં, ઇણમેવ નિગ્ગંથં, પાવયણં, સચ્ચં, અણુત્તરં, કેવલિયં, પડિપુન્નં, નેઆઉયં, સંસુદ્ધં, સલ્લ-કત્તણં, સિદ્ધિ-મગ્ગં, મુત્તિમગ્ગં, નિજ્જાણમગ્ગં, નિવ્વાણમગ્ગં, અવિતહ-મવિસંધિ, સવ્વદુક્ખપ્પહીણમગ્ગં, ઈત્થંઠિયા જીવા, સિજ્ઝંતિ, બુજ્ઝંતિ, મુચ્ચંતિ, પરિનિવ્વાયંતિ, સવ્વદુક્ખાણમંતં કરિંતિ, તં ધમ્મં, સદ્દહામિ, પત્તિયામિ, રોએમિ, ફાસેમિ, પાલેમિ, અણુપાલેમિ, તં ધમ્મં, સદ્દહંતો, પત્તિયંતો, રોયંતો, ફાસંતો, પાલંતો, અણુપાલંતો, તસ્સ ધમ્મસ્સ, કેવલિ-પન્નત્તસ્સ, અબ્ભુટ્ઠિઓમિ, આરાહણાએ, વિરઓમિ, વિરાહણાએ, અસંજમં, પરિયાણામિ, સંજમં, ઉવસંપ-જ્જામિ, અબંભં, પરિયાણામિ, બંભં, ઉવસંપજ્જામિ, અકપ્પં, પરિયાણામિ, કપ્પં, ઉવસંપજ્જામિ, અન્નાણં, પરિ-યાણામિ, નાણં, ઉવસંપજ્જામિ, અકિરિયં, પરિયાણામિ, કિરિયં, ઉવસંપજ્જામિ, મિચ્છત્તં, પરિયાણામિ, સમ્મત્તં, ઉવસંપજ્જામિ, અબોહિં, પરિયાણામિ, બોહિં ઉવસંપજ્જામિ,

અમગ્ગં પરિયાણામિ, મગ્ગં, ઉવસંપજ્જામિ, જં સંભરામિ, જં ચ ન સંભરામિ, જં પડિક્કમામિ, જં ચ ન, પડિક્કમામિ, તસ્સસવ્વસ્સ, દેવસિયસ્સ, અઇયારસ્સ, પડિક્કમામિ, સમણો હું, સંજય-વિરય-પડિહય-પચ્ચકખાય-પાવકમ્મે, અનિયાણો, દિટ્ઠિસંપન્નો, માયામોસં, વિવજ્જઓ.+ અડ્ઢાઇજ્જેસુ દીવ-સમુદ્દેસુ પન્નરસ કમ્મ ભૂમિસુ, જાવંતિ કેવિસાહૂ, રય-હરણ ગુચ્છગ પડિગ્ગહધારા. ૧. પંચમહવ્વય ધારા, અટ્ઠારસ-સહસ્સ સીલંગધરા, અખયાયાર ચરિત્તા, તે સવ્વે સિરસા-મણસા. ૨. "મત્થએણ વંદામિ."

સર્વ જીવો સાથે ક્ષમાપના.

(ગાથા)

અનુષ્ટુપ-ખામેમિ સવ્વજીવાય, સવ્વે જીવા ખમંતુ મે;
મિત્તી મે સવ્વભૂએસુ, વેરં મજ્જં ન કેણઇ. ૧.

આર્યા-એવમહં આલોઇય, નિંદિય-ગરહિય-દુગંછિયં સવ્વં;
તિવિહેણ પડિક્કંતો, વંદામિ જિણે ચઉવ્વીસં. ૨.

એમ ચોવીશ તીર્થંકરને નમસ્કાર કરીને, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ સંબંધી પાંચ પાઠ, બાર વ્રત, સંલેખના વિધિ, તેના સર્વ મળી નવાણું અતિચાર, અઢાર પાપ સ્થાનક, ચત્તારી મંગલં, પાંચ શ્રમણસૂત્ર તેને વિષે જાણતાં અજાણતાં મને, વચને, કાયાએ કરી, જે કોઈ દોષ લાગ્યો હોય તો અરિહંત સિદ્ધ કેવલી ગુરૂ આત્માની સાખે, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ઇતિ શ્રમણ-સૂત્ર.

+ "મત્થએણ વંદામિ" સિવાય, 'અડ્ઢાઇજ્જેસુ' થી માંડી બે ગાથા આર્યામાં છે.

પાઠ ૨૬ મો.

[પાંચ પદની ક્ષમાપના.]

[વિનયપૂર્વક ખામણાની આજ્ઞા માગી, હાથ જોડી મસ્તક નમાવી નીચે બેસી, પાંચ પદને વંદના કરવી. એક નવકાર બોલવો.]

પ્રથમ અરિહંતની ક્ષમાપના.

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છું. અરિહંતાણં કહેતાં અરિહંત દેવોને. તે અરિહંત દેવો, જઘન્ય પદે વીશ અને ઉત્કૃષ્ટા હોય તો એકસો ને સિત્તેર. જઘન્ય તીર્થંકર વીશનાં નામ કહું છું—૧ શ્રીસિમંધર સ્વામી, ૨ શ્રી યુગમંદિર સ્વામી, ૩ શ્રીબાહુ સ્વામી ૪ શ્રીસુબાહુ સ્વામી, ૫ શ્રી સુજાતનાથ સ્વામી, ૬ શ્રીસ્વયંપ્રભ સ્વામી, ૭ શ્રીરૂષભાનન સ્વામી, ૮ શ્રીઅનંતવીર્ય સ્વામી, ૯ શ્રીસુરપ્રભ સ્વામી, ૧૦ શ્રીવિશાલપ્રભ સ્વામી, ૧૧ શ્રીવજ્રધર સ્વામી, ૧૨ શ્રી ચંદ્રાનન સ્વામી, ૧૩ શ્રીચંદ્રબાહુ સ્વામી, ૧૪ શ્રીભુજંગદેવ સ્વામી, ૧૫ શ્રીઇશ્વિર સ્વામી, ૧૬ શ્રીનેમીશ્વર સ્વામી, ૧૭ શ્રીવીરસેન સ્વામી, ૧૮ શ્રીમહાભદ્ર સ્વામી, ૧૯ શ્રીદેવજશ સ્વામી, ૨૦ શ્રી અજિતવીર્ય સ્વામી. તે સ્વામિનાથ કેવા છે ? કંચનવાણી કાયા છે. પાંચસેં ધનુષ્યની અવગાહના છે. ચોરાશી લાખપૂર્વનું આયુષ્ય છે. વજ્રરૂષભનારાચ સંઘયણના ધણી છે. સમચઉરંસ સંઠણના ધરણહાર છે. એક હજાર ને આઠ ઉત્તમ લક્ષણ ગુણે કરી સહિત છે. ઉત્પન્ન થયેલ છે કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શન જેમને, એહવા શ્રી અરિહંતદેવજી મહારાજ, સર્વ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને ભાવ જાણે છે, દેખે

છે. તે પ્રભુ, ચોસઠ ઇન્દ્રના પૂજનીક વંદનીક અર્ચનીક સ્મરણનીક છે. ત્રણ લોકના નાથ છે. સકલલોકના સ્વામી છે. મા'હણો મા'હણો એહવા શબ્દના પ્રકાશણહાર. બારગુણે કરી બિરાજમાન્ છે. તે બાર ગુણનાં નામ કહું છું—અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત વીર્યના ધણી છે, અશોક વૃક્ષ છાયા કરે, સુર પુષ્પવૃષ્ટિ કરે, શ્વેતચામર વિંઝાય, યોજન પ્રમાણે દિવ્ય ધ્વનિ થાય, સુવર્ણમય સ્ફાટિક રત્નજડિત સિંહાસન શોભે, મસ્તકે ભામંડલ ઉદ્યોત કરે, દેવદુંદુભિ વાજિંત્ર વાગે, ત્રણ છત્ર ઉપરોપરિ બિરાજે. એ બાર ગુણે કરી સહિત છે. હમણા પાંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે વિચરે છે. જઘન્ય બે ક્રોડ કેવલી ઉત્કૃષ્ટા નવ ક્રોડ કેવલી તે સ્વામીને મારે જીવે આજના દિવસ સંબંધ અવિનય આશાતના અભક્તિ કરી હોય તો હાથ જોડી માન મોડી પંચાંગ નમાડી ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઇ વારંવાર ભુજો ભુજો કરી ખમાવું છું. [પ્રત્યેક ખામણાને છેડે ત્રણવાર તિખુત્તાનો પાઠ ભણી વંદના કરવી.]

પાઠ ૨૭ મો.

બીજી સિદ્ધની ક્ષમાપના.

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છું. સિદ્ધાણં કહેતાં સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજને. તે સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજ કેવા છે? આઠ કર્મ ખપાવી મોક્ષપુર પાટણને વિષે પધાર્યા છે. તે મોક્ષ શિલા કેવી છે? પિસ્તાલીશ લાખ જોજનની લાંબી પહોળી છે; એક ક્રોડ, બેતાલીશ લાખ, ત્રીશ હજાર, બસેંને ઓગણ પચ્ચાસ યોજનથી ઝાઝેરી પરિધિ છે, વચ્ચે આઠ

ચોજનની જાડી છે. અનુક્રમે એકેક પ્રદેશે ઘટાડતાં છેડે માખીની પાંખ સરખી પાતળી છે. ચત્તા છત્રને આકારે છે. શ્વેતવરણી છે, પંચાયણ શંખ સરખી છે. માખણના સ્પર્શ થકી અનંતગણી સુંવાળી છે. કેતકી, માલતી, ગુલાબ, ચંદન, કેસર, કસ્તુરીની સુગંધથી અનંત ગણી સુગંધ છે, તે સિદ્ધ શિલાના એક જોજનના છેલ્લા ગાઉના છઠ્ઠે ભાગે શ્રી સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજ બિરાજે છે. તેમની અવગાહના જઘન્ય એક હાથને આઠ આંગળની છે, મધ્યમ ચાર હાથને સોળ આંગળની છે, ઉત્કૃષ્ટ ત્રણસે તેત્રીશ ધનુષ્ય ને બત્રીશ આંગળની છે. વર્ત્તમાન ચોવીશીમાં ચોવીશ તીર્થંકર મહારાજે મોક્ષે પધાર્યા છે, તેમનાં નામ કહું છું–૧ શ્રી રૂષભદેવ સ્વામી, ૨ શ્રી અજિતનાથ સ્વામી, ૩ શ્રી સંભવનાથ સ્વામી, ૪ શ્રી અભિનંદન સ્વામી, ૫ શ્રી સુમતિનાથ સ્વામી, ૬ શ્રી પદ્મપ્રભુ સ્વામી, ૭ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ સ્વામી, ૮ શ્રી ચંદ્રપ્રભુ સ્વામી, ૯ શ્રી સુવિધિનાથ સ્વામી, ૧૦ શ્રી શીતલનાથ સ્વામી, ૧૧ શ્રી શ્રેયાંસનાથ સ્વામી, ૧૨ શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામી, ૧૩ શ્રી વિમલનાથ સ્વામી, ૧૪ શ્રી અનંતનાથ સ્વામી, ૧૫ શ્રી ધર્મનાથ સ્વામી, ૧૬ શ્રી શાંતિનાથ સ્વામી, ૧૭ શ્રી કુંથુનાથ સ્વામી, ૧૮ શ્રી અરનાથ સ્વામી, ૧૯ શ્રી મલ્લિનાથ સ્વામી, ૨૦ શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી, ૨૧ શ્રી નમિનાથ સ્વામી, ૨૨ શ્રી નેમનાથ સ્વામી, ૨૩ શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામી, ૨૪ શ્રી મહાવીર સ્વામી. આ ચોવીશી આદિ દઈ અનંત ચોવીશીમાં, અનંતે ભેદે સિદ્ધ થઈ બુદ્ધ થઈ પારંગત થઇ મોક્ષે ગયા. જેમને જન્મ નહિં, જરા નહિં, મરણ નહિ, રોગ નહિં, શોક

નહિં, ભોગ નહિં, જોગ નહિં, ચાકર નહિં, ઠાકર નહિં, મોહ નહિં, માયા નહિં, એ આદિ દઈ અનેક અનેક ગુણે કરી સહિત છે. જ્યોતમાં જ્યોત મળી રહ્યા છે. એક સિદ્ધ ત્યાં અનંતા સિદ્ધ છે અને અનંતા સિદ્ધ ત્યાં એક સિદ્ધ છે, એટલે સિદ્ધ સિદ્ધમાં અંતર નથી, એકત્રીશ ગુણે કરી સહીત છે. એહવા સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજ, અતીત કાલે અનંતા થયા છે, વર્ત્તમાન કાલે સમયે સમયે સંખ્યાતા થાય છે, આગામિકાલે અનંતા થશે, તે સિદ્ધ ભગવંતજી મહારાજ! તમ સંબંધી, તમારા માર્ગ સંબંધી અવિનય, આશાતના, અભક્તિ કરી હોય તો, હાથ જોડી, માન મોડી, પંચાંગ નમાવી, ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ, ભુજો ભુજો કરી ખમાવું છું.

પાઠ ૨૮ મો.

ત્રીજી આચાર્યજીની ક્ષમાપના.

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છું. આયરિયાણં કહેતાં આચાર્યજી મહારાજને. તે આચાર્યજી મહારાજ કેવા છે? છત્રીશ ગુણે કરી બિરાજમાન છે. તે છત્રીશ ગુણનાં નામ કહું છું-પાંચ ઈન્દ્રિયને સંવરે, નવવાવિ વિશુદ્ધ બ્રહ્મચર્ય પાળે, ચાર કષાય નિવારે, પાંચમહાવ્રત પાળે, પંચ આચાર પાળે, પાંચ સમિતિએ સમિતા, ત્રણ ગુપ્તિએ ગુપ્તા. એ છત્રીશ ગુણે કરી સહિત છે. આઠ સંપદાના ધરણહાર-આચાર સંપદા, શરીર સંપદા, સૂત્ર સંપદા, વચન સંપદા, વાંચના સંપદા, મતિ સંપદા, પ્રયોગ સંપદા, સંગ્રહ સંપદા એ આઠ સંપદાના ધણી છે. જિય કોહે, જિય માણે, જિય માયે,

જિય લોહે, જાઈ સંપન્ને, કુલ સંપન્ને, બલ સંપન્ને, રૂવ સંપન્ને, નાણ સંપન્ને, દંસણ સંપન્ને, ચરિત્ત સંપન્ને, લાઘવ સંપન્ને, ઓયંસી, તેયંસી, વચંસી, જસંસી, જિયનિંદે, જિય પરિસહે, જીવિયાસ મરણભય વિપ્પમુકકે, બહુસ્સુએ, બહુપરિવારે, જાવ કુંતિઆવણભૂયે, સંજમેણં તવસા અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરંતિ. એહવા આચાર્યજી મહારાજ ! આપ, ગામ નગરપુર પાટણ સન્નિવેશમાં વિચરી રહ્યા છો. આપનો બોધ સાંભળી કાન પવિત્ર કરતા હશે, તેને ધન્ય છે. દર્શન કરી નેત્ર પવિત્ર કરતા હશે, સૂઝતા આહાર પાણી વહોરાવી હાથ પાવન કરતા હશે, આપના દર્શન કરવા પગે ચાલી પગ પાવન કરતા હશે, મનના સંશયો પૂછી નિરાકરણ કરતા હશે, તે પુરૂષોને ધન્ય છે. હું અહિં બેઠો છું તે મારે જીવે આપનાં જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર અને તપ સંબંધી અવિનય, આશાતના, અભકિત કરી હોય તો, હાથ જોડી, માન મોડી, પંચાંગ નમાવી, ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ, ભુજો ભુજો કરી ખમાવું છું.

પાઠ ૨૯ મો.

ચોથી ઉપાધ્યાયજીની ક્ષમાપના.

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છું. ઉવજ્ઝાયાણં કહેતાં ઉપાધ્યાયજી મહારાજને. તે ઉપાધ્યાયજી મહારાજ કેવા છે? પચ્ચીશ ગુણે કરી સહિત છે. તે પચ્ચીશ ગુણનાં નામ-અગ્યાર અંગ, બાર ઉપાંગ, ચરણ સિંતેરી, કરણ સિંતેરીના ધરણહાર. અગ્યાર અંગના નામ–૧ આચારાંગજી, ૨ સૂયગડાંગજી, ૩ ઠાણાંગજી, ૪ સમવાયાંગજી, ૫ ભગવતીજી, ૬

જ્ઞાતાધર્મકથાંગજી, ૭ ઉપાસક દશાંગજી, ૮ અંતગડ દશાંગજી, ૯ અણુત્તરોવવાઇજી, ૧૦ પ્રશ્ન વ્યાકરણજી, ૧૧ વિપાકજી. બત્રીશ અક્ષરની એક ગાથા, એવી એકાવન ક્રોડ, આઠ લાખ, ચોરાશી હજાર, બસો ને એકવીશ ગાથાનું એક પદ, એવાં અઢાર હજાર પદનું પહેલું આચારાંગજી, તેથી બમણું બીજું, સૂયગડાંગજી, એમ અગ્યાર અંગ લગે ઠામ બમણાં જાણવાં. હવે બાર ઉપાંગનાં નામ–૧ ઉવવાઇ, ૨ રાયપસેણી, ૩ જીવાભિગમ, ૪ પન્નવણા, ૫ જંબુદ્વીપ પ્રજ્ઞપ્તિ, ૬ ચંદ્ર પ્રજ્ઞપ્તિ, ૭ સૂર્ય પ્રજ્ઞપ્તિ, ૮ નિરયાવલિકા, ૯ કપ્પિયા, ૧૦ પુપ્ફિયા, ૧૧ પુપ્ફચૂલિયા, ૧૨ વન્હિદશા. ચાર મૂલનાં નામ–૧ દશવૈકાલિક, ૨ ઉત્તરાધ્યયન, ૩ નંદી, ૪ અનુયોગદ્વાર, હવે ચાર છેદનાં નામ–૧ વ્યવહાર, ૨ વેદકલ્પ, ૩ નિશિથ, ૪ દશાશ્રુતસ્કંધ એ એકત્રીશ, અને બત્રીશમું આવશ્યક સૂત્ર એમ અનેક સૂત્રના જાણ છે. ચૌદ પૂર્વના પાઠી. તે ચૌદ પૂર્વનાં નામ–પહેલું ઉત્પાદ પૂર્વ, જાવ ચૌદમું લોક બિંદુસાર પૂર્વ. એમં સર્વ મળી ત્યાશી ક્રોડ, છન્નુ લાખ, દશ હજાર ને છ પદ જાણવા. પાંચસે ધનુષ્યની અવગાહના વાળા મનુષ્યો, તેનીવારના હાથી, સોળ હજાર ત્રણસે ત્યાશી અંબાડી સહિત, શાહીનો ઢગલો લિખિત પ્રમાણે જાણવો. એવા અતિશય જ્ઞાનના ધરનારા આપ ભણે અનેરાને ભણાવે. સાચા સૂત્રના ભાષણહાર. સંઘ સમાધિના કરણહાર. ડગતા પ્રાણીને સ્થિરના કરણહાર. ઉપાધિના મિટાવણહાર. એહવા ઉપાધ્યાયજી મહારાજ! મારે જીવે, આજના દિવસને વિષે, આપનાં જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, સંબંધી અવિનય,

આશાતના, અભક્તિ કરી હોય તો, હાથ જોડી, માનમોડી, પંચાંગ નમાવી, ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ, ભુજો ભુજો કરી ખમાવું છું.

પાઠ ૩૦ મો.

પાંચમી સાધુજીની ક્ષમાપના.

નમો કહેતાં નમસ્કાર કરૂં છું. લોએ કહેતાં લોક અઢિ દ્વીપને વિષે સવ્વસાહૂણં કહેતાં સર્વ સાધુજી મહારાજને. તે સાધુજી મહારાજ કેવા છે? સત્યાવીશ સાધુજીના ગુણે કરી સહિત છે. તે સત્તાવીશ ગુણનાં નામ—પાંચ મહાવ્રતપાળે, પાંચ ઇંદ્રિયોને જીતે, ચાર કષાય નિવારે, કરણ સત્ય, યોગ સત્ય, ભાવ સત્ય, ક્ષમાવંત, વૈરાગ્યવંત, મન સમાધારણા, વય સમાધારણા, કાય સમાધારણા, નાણ સંપન્ને દંસણ સંપન્ને, ચરિત્ત સંપન્ને, વેદની ઉદય આવ્યે સમભાવે અહિયાસે, મરણ આવ્યે સમભાવે સહે. એ સત્યાવીશ ગુણે કરી સહિત છે. તે જઘન્ય બે હજાર ક્રોડ સાધુજી, ઉત્કૃષ્ટા નવ હજાર ક્રોડ સાધુજી, પાંચ ભરત, પાંચ ઐરાવત, પાંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિષે વિચરે છે. તે સ્વામી કેવા છે? પાંચ મહાવ્રતના પાલનહાર છે. છઠ્ઠું રાત્રિ ભોજનના ત્યાગી છે. પાંચ સમિતિએ સમિતા. ત્રણ ગુપ્તિએ ગુપ્તા. છકાયના નાથ. છ કાયના પીયર, સાત ભયના ટાલણહાર, આઠ મદના ગાલણહાર, નવવાડે વિશુધ્ધ બ્રહ્મચર્યના પાલણહાર, દશવિધ યતિધર્મના આરાધક, અગ્યાર શ્રાવકની પડિમાના જાણ, બારે ભેદે તપશ્યાના કરણહાર, સત્તર પ્રકારે સંયમના ધરનાર. અઢાર પ્રકારે અબ્રહ્મચર્યના ટાલણહાર, વીશ અસમાધિ દોષના વર્જણહાર, એકવીશ સબલા દોષના ટાલણહાર, બાવીશ પરિષહના જીત-

ણહાર, ત્રીશ મહામોહનીય સ્થાનકના ટાલનાર, તેત્રીશ આશાતનાના ટાલણહાર, બેતાલીશ, સડતાલીશ તથા છન્નુ દોષ ટાળી આહાર પાણીના લેનાર, સચેતના ત્યાગી અચેતના ભોગી કંચન કામિનીના ત્યાગી તપસીરાજ, મુનિરાજ, સફરી જહાજ સમાન, કલ્પવૃક્ષ સમાન રત્નચિંતામણિ સમાન પારસમણિ સમાન જિનકલ્પી સ્થિવર કલ્પી, મુનિ મહારાજ ! અનેક ગુણના ધરણહાર ! આપ અઢીદ્વીપમાં બિરાજી રહ્યા છો. મારે જીવે, આજના દિવસને વિષે, આપનાં જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપ સંબંધી, અવિનય, આશાતના અભક્તિ કરી હોય તો, હાથ જોડી, માન મોડી, પંચાંગ નમાવી, ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઇ, ભુજો ભુજો કરી ખમાવું છું.

પાઠ ૩૧ મો.

છઠ્ઠી શ્રાવક-શ્રાવિકાની ક્ષમાપના.

છઠ્ઠા ખામણા શ્રાવક શ્રાવિકાને કરૂં છું. મુજથી તુમથી દાને, શિયલે, તપે, ભાવે કરી અધિક છે. બે વખત આવશ્યક-પડિક્કમણાના કરનાર છે. મહિનામાં ચાર તથા છ પોષાના કરનાર છે. નવ તત્ત્વના જાણ છે. ત્રણ મનોરથના ચિંતવનાર છે. એકવીશ શ્રાવકના ગુણે કરી સહિત છે. દુબલા પાતલા જીવની દયાના આણનાર છે. પરધન પત્થર બરોબર લેખે છે. પરસ્ત્રી માત બેન બરોબર માને છે. દ્રઢધર્મી, પ્રિયધર્મી, અઢિ દ્વીપમાં સંખ્યાતા છે. ને અઢિ દ્વીપ બાહિર અસંખ્યાતા શ્રાવક શ્રાવિકાઓ છે, તે શ્રાવક શ્રાવિકાઓ, દેવતાના ડગાવ્યા ડગે નહિં. ધર્મનો રંગ હાડહાડની મિંજાએ લાગ્યો છે. એવા શ્રાવક શ્રાવિકા, સંવર

પોષા, પડિક્કમણા, વ્રત, નિયમને વિષે વિચરતા હશે. તેઓને આજના દિવસ સંબંધી, અવિનય, આશાતના, અભક્તિ કરી હોય તો, ભુજો ભુજો કરી ખમાવું છું.

પાઠ ૩૨ મો.

સર્વ જીવોસાથે ક્ષમાપના.

સાધુજીને ખમાવું, સાધ્વીજીને ખમાવું, શ્રાવકને ખમાવું, શ્રાવિકાને ખમાવું, સમદૃષ્ટિ જીવને ખમાવું, મારા ઉપકારીને ખમાવું, વ્હાલાને ખમાવું, વૈરીને ખમાવું, ચોરાશી લાખ જીવા યોનિને ખમાવું—સાત લાખ પૃથ્વીકાય, સાત લાખ અપકાય, સાત લાખ તેઉક્કાય, સાત લાખ વાઉકાય, દશ લાખ પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય, ચૌદ લાખ સાધારણ વનસ્પતિકાય, બે લાખ બે ઇંદ્રિય, બે લાખ તે ઈંદ્રિય, બે લાખ ચઉરિંદ્રિય, ચાર લાખ નારકી, ચાર લાખ દેવતા, ચાર લાખ તિર્યંચ-પચેંદ્રિય, ચૌદ લાખ મનુષ્યની જાતિ, એ સર્વ મળી; ચોરાશી લાખ જીવાયોનિના જીવોને મારે જીવે, છેદ્યા હોય, ભેદ્યા હોય, વૈરભાવ કીધો હોય, કરાવ્યો હોય, કરતા પ્રત્યે અનુમોદ્યું હોય તો, અરિહંત, સિદ્ધ, કેવલી, ગુરૂ, આત્માની સાખે, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

અહિં ઇચ્છામિ ખમાસમણાનો પાઠ બે વખત બોલાવો. પછી, સ્વામિનાથ ! સામાયિક એક, ચોવીસંથવો બે, વંદણા ત્રણ, પડિક્કમણું ચાર એ ચાર આવશ્યક પૂરા થયા. પાંચમા આવશ્યકની આજ્ઞા માગું છું.

ઇતિ આવશ્યક ચોથો સંપુર્ણ.

આવશ્યક ૫ મો.

કાયોત્સર્ગ.

દેવસિય-પાયચ્છિત વિશુદ્ધનાર્થં, કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, એમ આજ્ઞા માગી, (એક નવકાર, કરેમિ ભંતે, ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં અને તસ્સ ઉત્તરી કરણેણુંનો પાઠ બોલી, ચાર* લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો ત્યારબાદ 'નમો અરિહંતાણું' બોલી, બે વખત ઇચ્છામિ ખમાસમણા નો પાઠ બોલવો ત્યારપછી સ્વામિનાથ! સામાયિક એક, ચોવીસંથવો બે, વંદણા ત્રણ, પડિક્કમણું ચાર, કાઉસ્સગ્ગ પાંચ એ પાંચ આવશ્યક પૂરા થયા, છઠ્ઠા આવશ્યક-પચ્ચકખાણની આજ્ઞા.]

ઇતિ પંચમ આવશ્યક.

આવશ્યક ૬ ઠો.

પ્રત્યાખ્યાન (પચ્ચકખાણ.)

પચ્ચકખાણ પહેલું, નોકારશીનું.

સૂરે ઉગ્ગએ, નમુક્કાર સહિયં પચ્ચકખામિ, ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં, [1]અન્નત્થણાભોગેણં, [2]સહસાગારેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ. ૧

---

* હમેશાં સાંજ સવારે પ્રતિક્રમણ કરતાં ચાર, ચાર લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. પક્ષિ-પ્રતિક્રમણમાં બાર લોગસ્સનો, સાંવત્સરિક પ્રતિક્રમણમાં ચાલીશ લોગસ્સનો અને ચાતુર્માસિક-પ્રતિક્રમણમાં વીશ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો.

પચ્ચકખાણ બીજું, પોરસીનું.

સૂરેઉગ્ગએ, પોરસિં પચ્ચકખામિ, ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં, અ[1]ન્નત્થણા ભોગેણં, સહ[2]સાગારેણં, પચ્છ[3]ન્નકાલેણં, દિસા[4]મોહેણં, સાહુ[5]વયણેણં, સવ્વસ[6]માહિવત્તિયાગારેણં, અપ્પાણં, વોસિરામિ. ૨.

....

પચ્ચકખાણ ત્રીજું, સાઢપોરસી, અને પુરિમડ્ઢનું. (પૂર્વાર્દ્ધ)

સૂરેઉગ્ગએ, સાઢપોરસિય–પુરિમડ્ઢં પચ્ચકખામિ, ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં, અન્ન[1]ત્થણા ભોગેણં, સહ[2]સાગારેણં, પચ્છન્ન[3]કાલેણં, દિસા[4]મોહેણં, સાહુ[5]વયણેણં, મહત્ત[6]રાગારેણં, સવ્વસ[7]માહિવત્તિયાગારેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ. ૩.

પચ્ચકખાણ ચોથું, એકટાણાનું.

સૂરેઉગ્ગએ એકટાણા ઉપરાંત, દુવિહંપિ આહારં પચ્ચકખામિ, અસણં, ખાઇમં, અન્ન[1]ત્થણાભોગુણં સહ[2]સાગારેણં, સા[3]ગારિ આગારેણં, આઉટ્ટણ[4]પસારેણં, ગુરૂઅ[5]બ્ભુટ્ઠાણેણં* મહત્ત[6]રાગારેણં, સવ્વસમાહિ વત્તિયાગારેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ. ૪.

~~~~~~~~~~

પચ્ચકખાણ પાંચમું, એકલઠ્ઠાણાનું. [અથવા એકાસણાનું.]

એકલઠ્ઠાણા (એકાસણા) ઉપરાંત, તિવિહં અથવા

---

* પારિઠ્ઠાવણિયા ગારેણં=આ આગાર મુનિઓ માટે છે.
~~~~~~~~~~

ચઉવ્વિહંપિ આહારં પચ્ચક્ખામિ, અસણં પાણં ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થ[1]ણા ભોગેણં, સહ[2]સાગારેણં, ગુરૂઅ[3]બ્ભુટ્ઠાણેણં, સવ્વસમા[4]હિવત્તિયાગારેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ. ૫.

પચ્ચક્ખાણ છટ્ઠું, આયંબિલનું.

સૂરે ઉગ્ગએ, આયંબિલં પચ્ચક્માખિ, તિવિહંપિ, આહારં, અસણં ખાઇમં સાઇમં, અન્ન[1]ત્થણાભોગેણં, સહસા[2]ગારેણં, લેવા[3]લેવેણં, ગિહત્થ[4]સંસટ્ઠેણં, ઉક્ખિત[5]-વિવેગેણં મહ[6]ત્તરાગારેણં, સવ્વ[7]સમાહિ વત્તિયાગારેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ. ૬.

પચ્ચક્ખાણ સાતમું, નીવીનું.

સૂરે ઉગ્ગએ, નિવ્વિ ગઇયં પચ્ચક્ખામિ, તિવિહંપિ આહારં, અસણં ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થ[1]ણાભોગેણં, સહસા[2]ગારેણં, લેવા[3]લેવેણં, ગિહત્થ[4]સંસટ્ઠેણં, ઉક્ખિત્ત-વિવેગેણં, પડુચ્ચ[6]મક્ખિએણં, મહત્તા[7]ગારેણં, સવ્વસ[8]માહિવત્તિયાગારેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ. ૭.

પચ્ચક્ખાણ આઠમું, ઉપવાસનું.

સૂરે ઉગ્ગએ, ચઉત્થભત્તં અથવા અભત્તટ્ઠં પચ્ચક્ખામિ, તિવિહં અથવા ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં પાણં ખાઇમં સાઇમં, અન્નત્થ[1]ણાભોગેણં, સહ[2]સાગારેણં, મહત્તરા[3]ગારેણં, સવ્વ[4]સમાહિવત્તિયાગારેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ ૮.

પચ્ચક્ખાણ નવમું, ચઉવ્વિહારનું.

સૂરે ઉગ્ગએ, અથવા દિવસ ચરિમં, ચઉવ્વિહંપિ આહારં પચ્ચક્ખામિ, અસણં પાણં ખાઈમં સાઈમં, અન્ન[૧]ત્થણાભોગેણં, સહ[૨]સાગારેણં મહ[૩]ત્તરાગારેણં, સવ્વ[૪]સમાહિવત્તિયાગારેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ. ૯.

પચ્ચક્ખાણ દશમું, અભિગ્રહનું.

સૂરે ઉગ્ગએ, ગંઠિ સહિયં, મુટ્ઠિસહિયં, અભિગ્ગહં પચ્ચક્ખામિ, ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં પાણં ખાઈમં સાઈમં, અન્નત્થણા[૧]ભોગેણં, સહ[૨]સાગારેણં, મહત્ત[૩]રાગારેણં, સવ્વસમા[૪]હિવત્તિયાગારેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ.

ગુર્વાદિકને સવિનય, વિધિપૂર્વક, વંદન કરી, ઉપરોક્ત દશ પચ્ચક્ખાણમાંથી, ગમે તે એક પચ્ચક્ખાણ, યથાશક્તિ, પોતાથી પળી શકે તેવું, અથવા અન્ય કોઈપણ જાતિનું એક પચ્ચક્ખાણ, જરૂર કરવું જોઈએ.. એમાં અંતર પડવા દેવો નહિં. ×

(છઠ્ઠા આવશ્યકમાં પચ્ચક્ખાણ કર્યાબાદ) સ્વામિનાથ ! સામાયિક એક, ચોવીસંથવો બે, વંદણા ત્રણ, પડિક્કમણું ચાર, કાઉસ્સગ્ગ પાંચ, પચ્ચક્ખાણ છ, એ છ આવશ્યક પૂરા થયા, તેમાં પ્રમાદ વશથી, અણઉપયોગથી, જે કોઈ

× સાધુજીની હાજરી હોય તો તેમની પાસેથી અગર સાધુજી ન હોય તો, વડેરા શ્રાવક પાસેથી પચ્ચક્ખાણ લેવા. એકાકી હોઈએ તો પોતાની મેળે પચ્ચક્ખાણ લઈ લેવા.

દોષ લાગ્યો હોય, અશુદ્ધ બોલાણું હોય તો, અનંત સિદ્ધ, કેવલી, ગુરૂ, આત્માની શાક્ષીએ, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

૭ આવશ્યક થયા બાદ છેલ્લો વિધિ-પાઠ.

મિથ્યાત્વનું પડિક્કમણું, અવ્રતનું પડિક્કમણું, પ્રમાદનું પડિક્કમણું, કષાયનું પડિક્કમણું, અશુભ જોગનું પડિક્કમણું, એ પ્યાશી બોલનું પડિક્કમણું, ગયાકાલનું પડિક્કમણું, વર્ત્તમાન કાલનો સંવર, આવતા કાલના પચ્ચક્ખાણ, કરણસચ્ચે, જોગસચ્ચે, ભાવસચ્ચે, તમેવસચ્ચં, નિસંકિયં, નિકંખિયં, જં જિણેહિં પવેઇયં, એવંમાણે, ધારેમાણે, પકરેમાણે, ચિઠ્ઠેમાણે, આણાએ આરાહિયં, અણુપાલિયં ન ભવઈ તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. કરેમિ મંગલં, મહા મંગલં, થય-(થવ) થુઇ મંગલં, સાચાની સદ્દહણા, જૂઠાનું મિચ્છામિ દુક્કડં.

[એટલું બોલ્યા પછી, ત્રણ વખત વંદન કરી, ત્રણ નમુત્થુણાં કહેવાં.]

ઇતિ આવશ્યક (પ્રતિક્રમણ) સૂત્ર સમાપ્ત.

પૌષધ વિધિ.

અગિયારમું પૌષધવ્રત બાંધવાનો વિધિ.

દ્રવ્ય થકી સાવજ્જ જોગ સેવવાનાં પચ્ચક્ખાણ, ક્ષેત્ર થકી આખા લોક પ્રમાણે, કાલ થકી કાલ દિવસ ઉગ્યા સુધી, ભાવ થકી આઠ કોટિએ, પચ્ચક્ખાણ, ઉપયોગ સહિત, અગ્યારમું પૌષધવ્રત, અસણં, પાણં, ખાઇમં સાઇમંના પચ્ચક્ખાણ,

અબંભ સેવવાના પચ્ચકખાણ, મણિ–સુવન્નના પચ્ચકખાણ, માલાવન્નગ વિલેવણના પચ્ચકખાણ, સત્થ–મૂસલાદિક–સાવજ્જ જોગ સેવવાના પચ્ચકખાણ, જાવ અહોરત્તં પજ્જુવાસામિ, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેણં, વાયાએ, કાયેણં, કરંતં નાણુજાણામિ, વાયાએ, કાયેણ, તસ્સ ભંતે! પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં વોસિરામિ.

દશમું દિશાવગાસિક વ્રત બાંધવાનો વિધિ.

દ્રવ્ય થકી સાવજ્જ જોગ સેવવાના પચ્ચકખાણ, ક્ષેત્ર થકી આખા લોક પ્રમાણે, કાલ થકી કાલ દિવસ ઉગ્યા સુધી, ભાવ થકી આઠ કોટિએ પચ્ચકખાણ, ઉપયોગ સહિત, દશમું દિશાવકાસિક વ્રત, જાવ નિયમ પજ્જુવાસામિ, દુવિહં, તિવિહેણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેમં, વાયાએ, કાયેણં, કરંતં નાણુજાણામિ, વાયાએ, કાયેણં, તસ્સભંતે! પડિક્કમામિ, નંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં, વોસિરામિ.

સંવર–પોષધ–બાંધવાનો વિધિ.

દ્રવ્યે, ક્ષેત્રે, કાલે, ભાવે, કાલ દિન ઉગ્યા સુધી, પાંચ આસ્ત્રવ સેવવાનાં પચ્ચકખાણ, માંહે રહી ધર્મ ધ્યાન કરવું તસ્સ ભંતે! પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં વોસિરામિ.

પોતાની મેળે પૌષધ બાંધવું હોય તો, નીચે પ્રમાણે પાઠ બોલવો.

કરેમિ ભંતે! પોસહં, અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઇમં,

પચ્ચકખામિ, અબંભ પચ્ચકખામિ, મણિસુવન્નં, પચ્ચકખામિ, માલાવન્નગ-વિલેવણું પચ્ચકખામિ, સત્થ-મૂસલાદિક સાવજ્જં જોગં પચ્ચકખામિ, જાવ અહોરત્તં, પજ્જુવાસામિ, દુવિહં, તિવિહેણું, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, મણેણું, વાયાએ, કાયેણું, કરંતં નાણુજાણામિ, વાયાએ, કાયેણું, તસ્સ ભંતે! પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણું વોસિરામિ.

પોરસી પૌષધનો વિધિ.

કાલથકી, મૂળથી, પોર દિવસ ચડયા સુધી, ભાવ થકી આઠ કોટિએ, વિગેરે વિધિ, દશમા, અગ્યારમા પૌષધ વ્રતના વિધિ પ્રમાણે જાણવો.

અગ્યારમું પોષધ-વ્રત પાળવાનો વિધિ.

એહવા, અગ્યારમા પૌષધ વ્રતના, પંચ અઇયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા તે આલોઉં અપ્પડિલેહિયદુપ્પડિલેહિય-સિજ્જાસંથારે અપ્પમજ્જિય-દુપ્પમજ્જિય-સિજ્જાસંથારે, અપ્પડિલેહિય-દુપ્પડિલેહિય-ઉચ્ચાર પાસવણ ભૂમી, અપ્પમજ્જિય-દુપ્પમજ્જિય-ઉચ્ચાર પાસવણ ભૂમી, પોસહસ્સ સમં અણુણુ પાલણયા એ પાંચ અતિચાર માંહેલો, જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૧

પૌષધ વ્રત, સમકાએણું, ફાસિયં, પાલિયં, તિરિયં, કિટ્ટિયં, સોહિયં, આરાહિયં, આણાએ અણુપાલિયં, ન ભવઇ, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૨

પૌષધ વ્રતમાં, એકવીશ દોષ માંહેલો, જે કોઇ દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૩

પૌષધ વ્રતમાં સ્ત્રીકથા ભક્તકથા, દેશકથા, રાજ્ય કથા એ ચાર કથા માંહેલી જે કોઇ કથા કરી હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૪

પૌષધ વ્રતમાં, આહાર સંજ્ઞા, ભય સંજ્ઞા, મૈથુન સંજ્ઞા, પરિગ્રહ સંજ્ઞા, એ ચાર સંજ્ઞા માંહેલી, જે કોઇ સંજ્ઞા કરી હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૫

પૌષધ વ્રત, વિધિએ લીધું વિધિએ પાર્યું, વિધિએ કરતાં, અવિધિએ થયું હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૬

પૌષધ વ્રતમાં, અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અણાચાર, જાણતાં, અજાણતાં, મને, વચને, કાયાએ કરી, જે કોઇ દોષ લાગ્યો હોયતો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૭

પૌષધ વ્રતને વિષે, ભણતાં, ગણતાં, કાનો, માત્રા, મીંડી, ગાથા, પદ, અક્ષર, ઓછું, અધિકું, વિપરિત ભણાયું હોય તો, અરિહંત, સિદ્ધ, કેવલી, ગુરૂ, આત્માની સાક્ષીએ, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૮

પોષાને વિષે, ઉઠતાં, બેસતાં, આવતાં, જતાં, પડિલેહણ પથારી કરતાં અને પરઠવવા જતાં, કોઈ દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. ૯

દશમું દિશાવકાસિક વ્રત પાળવાનો વિધિ.

એહવા, દશમા દિશાવકાસિક—પૌષધ વ્રતના પંચ અઈયારા, જાણિયવ્વા, ન સમાયરિયવ્વા, તં જહા તે

આલોઉં–આણુવણુ–પ્પઓગે, પેસવણુ–પ્પઓગે, સદ્દાણુવાએ, રૂવાણુવાએ, બહિયા પોગ્ગલ–પ્પક્ખેવે, એ પાંચ અતિચાર માંહેલો, જે કોઈ અતિચાર દોષ લાગ્યો હોય તો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

બાકીના સવ વિધિ પાઠો, અગ્યારમા પૌષધવ્રતની પેઠે કહેવાના છે. એટલું વિશેષ–અગ્યારમાને બદલે દશમા પૌષધવ્રતનું નામ કહેવું.

સંવર પોષધ વ્રત પાળવાનો વિધિ.

સંવર પૌષધ, સમકાએણં ફાસિયં, પાલિયં, તિરિયં, કિટ્ટિયં, સોહિયં, આરાહિયં, આણાએ અણુપાલિઅં, ન ભવઇ, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં.

બાકી સર્વ વિધિઓ પૂર્વની પેઠે વિશેષ–અગ્યારમા પૌષધ વ્રતને બદલે, સંવર પૌષધ વ્રત બોલવું.

પોતાની મેળે લીધેલા, પૌષધ વ્રત, પાળવાનો વિધિ, ઉપર પ્રમાણે. પોરસી પૌષધવ્રત, સમકાએણં ફાસિયં, પાલિયં, તિરિયં, કિટ્ટિયં, સોહિયં, આરાહિયં, આણાએ અણુપાલિયં, ન ભવઇ, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં બાકીના વિધિપાઠો સર્વે ઉપર પ્રમાણે.

નોકારશી, પોરસી, સાઠ પોરસી, પુરિમદ્ધ, એકટાણું, એકાસણું, આયંબિલ, નિવિ, ઉપવાસ, ચઉવ્વિહાર કે અભિગ્રહ વિગેરે આ ઉપરોક્ત નિયમોમાંથી, કોઈપણ નિયમ લીધો હોય, તે નિયમનો વખત પૂર્ણ થયે પાળવો જોઇએ. તે નિયમ પાળવાનો વિધિઃ–પ્રથમ જે નિયમ લીધો હોય તે નિયમનું નામ લેવું. (નોકારસી,

વિગેરે અને પછી) સમકાએણું, ફાસિયં, પાલિયં, તિરિયં, કિટ્ટિયં, આરાહિયં, આણાએ અણુપાલિયં, નભવઇ, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. તે નિયમ (જે નિયમ લીધો હોય તેનું નામ લેવું) વિધિએ લીધો, વિધિએ પાલ્યો, વિધિએ કરતાં અવિધિએ થયો હોયતો, તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કડં. તે નિયમમાં (નામ લેવું) અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અણાચાર, જાણતાં અજાણતાં, મનેં, વચને, કાયાયેં કરી જે કોઈ દોષ લાગ્યો હોયતો, તસ્સ, મિચ્છામિ દુક્કડં. બાકીના વિધિઓની જરૂર નથી.

ઇતિ પૌષધ વિધિ તથા અન્ય નિયમો પાળવાનો વિધિ સંપૂર્ણ.

કાઉસ્સગ્ગ-વિધિ.

પૌષધ વ્રત ધારી શ્રાવકે, નિદ્રામાંથી જાગ્રત થયા પછી, ઇરિયાવહીનો પાઠ તથા પ્રથમ શ્રમણ સૂત્રનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો જોઇએ. તેમજ પાત્રો વિગેરે પરઠવી આવ્યા પછી, પરિયાવહીના પાઠનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. એક નવકાર, તિક્ખુતો, ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં અને તસ્સ ઉત્તરી એ ચાર પાઠ બોલ્યા પછી, જે જે કાઉસ્સગ્ગ કરવો હોય, તે કાઉસ્સગ્ગ કરવો. કાઉસ્સગ્ગ પાલ્યા પછી, એક લોગસ્સ બોલવો.

ચઉમ્માસિય પડિક્કમણાનો વિધિ.

ચૌમાસિક (કાર્તિક પૂર્ણિમા) દિવસે, સાંજે બે પ્રતિક્રમણ કરવા જોઇએ. પહેલા પ્રતિક્રમણમાં–દેવસિય પક્ખિય

પડિક્કમણાની આજ્ઞા માગવી. પહેલાથી માંડી ચોથો આવશ્યક (ખામણા પછી બે ઇચ્છામિ ખમાસમણા બોલાય ત્યાંસુધી) પૂર્ણ થાય, ત્યાં સુધીમાં, જ્યાં 'દેવસિય' શબ્દ આવે ત્યાં 'દેવસિય પક્ખિય' શબ્દ બોલવો. પાંચમા આવશ્યકની આજ્ઞા લેવાને બદલે, 'ચઉમ્માસિય પડિક્કમણા' ની [આવશ્યક પહેલાની] આજ્ઞા માગવી. પૂર્વ પેઠે ચાર આવશ્યક પૂર્ણ કરવા. જ્યાં 'દેવસિય' શબ્દ આવે ત્યાં માત્ર 'ચઉમ્માસિય' શબ્દ બોલાવો. ત્યારપછી પાંચમા આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી. છેવટ સુધીમાં જ્યાં 'દેવસિય' શબ્દ આવે ત્યાં 'દેવસિય, પક્ખિય ચઉમ્માસિય' શબ્દ બોલાવો. એ રીતે છ આવશ્યક પૂર્ણ કરવા.

ક્ષેત્ર વિશુદ્ધિનો વિધિ.

સામાયિક બાંધ્યા ને એક ઘડી ઉપરાંત વખત થયો હોય, (પ્રતિક્રમણના પ્રથમ આવશ્યકની આજ્ઞા લેવી હોય ત્યારે) તથા પૌષધ કર્યું હોય અને સાંજ સવાર પ્રતિક્રમણ કરવું હોય ત્યારે, પ્રથમ ક્ષેત્ર વિશુદ્ધિ (નીચે પ્રમાણે) કરવી જોઇએ,

ક્ષેત્ર વિશુદ્ધિની આજ્ઞા માગી, અને નવકાર, તિક્ખુત્તો, ઇરિયા વહિયા, તસ્સ ઉત્તરી, ઇરિયા વહિયાનો કાઉસ્સગ્ગ, એક લોગસ્સ અને ત્રણ નમુત્થુણાં. એ પ્રમાણે પાઠો બોલ્યા પછી, પ્રથમ આવશ્યકની આજ્ઞા માગવી.

ઇતિ વિધિપાઠ.

પ્રકીર્ણ સજ્ઝાયો.

સાંજે પ્રતિક્રમણ કર્યા બાદ બોલવાની સ્તુતિ

(પંચ પરમેષ્ઠીની)

અરિહંતા મુજઝ મંગલં, અરિહંતા મુજઝ દેવયં;
અરિહંતા કિત્તઇત્તાણું, વોસિરામિત્તિ પાવકમ્મં. ૧
સિદ્ધા મુજઝ મંગલં, સિદ્ધા મુજઝ દેવયં;
સિધ્ધા કિત્તઇત્તાણું, વોસિરામિત્તિ પાવકમ્મં. ૨
આયરિયા મુજઝ મંગલં, આયરિયા મુજઝ દેવયં;
આયરિયા કિત્તઇત્તાણું, વોસિરામિત્તિ પાવકમ્મં. ૩
ઉવજ્ઝાયા મુજઝ મંગલં, ઉવજઝાયા મુજ્ય દેવયં;
ઉવજઝાયા કિત્તઇત્તાણું, વોસિરામિત્તિ પાવકમ્મં. ૪
સવ્વસાહૂ મુજઝ મંગલં, સવ્વસાહૂ મુજઝ દેવયં;
સવ્વસાહૂ કિત્તઇત્તાણું, વોસિરામિત્તિ પાવકમ્મં. ૫
ઇઇ પંચ મુજઝ મંગલં, ઇઇ પંચ મુજઝ દેવયં;
ઇઇ પંચ કિત્તઇત્તાણું, વોસિરામિત્તિ પાવકમ્મં. ૬

પ્રતિક્રમણની સજ્ઝાય.

(બેડલે ભાર ઘણો છે રાજ. એ દેશી.)

પંચ પ્રમાદ તજી પડિક્કમણું, સાંજ સવારો કીજે;
અરિહંત સિદ્ધ સાધુની સાંખે, પાપ આલોયણ લીજે.
સંઘે કરવું તે રંગે રાજ, પડિક્કમણું મન ચંગે. એ ટેક.
જ્ઞાન અક્ષર ઓછું અધિકું, કાનો માત્રા ભાંખ્યું;
જિન મારગમાં શંકા કંખા, મિથ્યાત્વ મનમાં રાખ્યું. સંઘે.

જીવ છકાયના આરંભ સમારંભ, તિવ્ર પરિણામે કીધા;
ક્રોધ કષાય વળી જુઠું બોલી, અદત્તાદાનજ લીધા. સંધે. ૩.

પરસ્ત્રી દેખી પ્રેમ વધાર્યો, ધન લોભે મન લાગો;
દેશો દેશમાં અધિક વધારી, ખાવા પહેરણ આગો. સંધે. ૪.

કર્માદાન અનર્થા દંડે, શુદ્ધ સામાયિક નાવ્યો;
દેશાવકાસિક આઠમ પાખી, પોષો ભલો નવિ ભાવ્યો. સંધે. ૫.

જિમણ વેલા જિમવા બેઠો, સાધ ચિંતવણા વિસરિયો;
સંલેખના તપ વીર્ય એકસો, ચોવીશ દૂષણે ભરિયો. સંધે. ૬.

જાણે અજાણે જે પડિક્કમશે, તે કર્મે હળવો થાશે;
વિણાગ નાગ મંત્રીને દ્રષ્ટાંતે, અંતે તે મુક્તે જાશે. સંધે. ૭.

મન, વચન, કાયા, શુદ્ધ કરીને, જે પડિક્કમણું કરશે;
ઉના નગરમાં ગણી તેજસીં ભાંખે, તે ભવસાગર તરશે. સંધે. ૮

ઇતિ સંપુર્ણ.

પ્રતિક્રમણથી થતાં લાભ વિષે.

કર પડિક્કમણું રે.ભાવશું, દોય ઘડી શુભ ધ્યાન, લાલરે;
પર ભવ જાતાં જીવને, સંબલ સાચું જાણ, લાલરે. કર. ૧.

શ્રી વીર મુખ એમ ઉચ્ચરે, શ્રેણિકરાય પ્રત્યે વાણ લાલરે;
લાખ ખાંડી સોવન તણી, દિયે તે દિન પ્રત્યે દાન, લાલરે. કર. ૨.

લાખ વરસ લગે તે વળી, એમ દિયે દ્રવ્ય અપાર, લાલરે;
એક સામાયિકને તોલે નાવે તેહ લગાર, લાલરે. કર. ૩.

સામાયિક ચોવીસંથવો, વંદના દોય દોય વાર, લાલરે;
વ્રત સંભારો રે આપણાં, પાળો નિર અતિચાર, લાલરે કર. ૪.

કર કાઉસગ્ગ શુભધ્યાનથી, પચ્ચખ્ખાણુ શુધ્ધ વિચાર, લાલરે;
હોય સંધ્યાએ તે વળી, ટાળો ટાળો અતિચાર, લાલરે. કર. ૫.
શ્રી સામાયિક પ્રતાપથી, લહિએ અમર વિમાન, લાલરે;
ધર્મસિંહ મુનિ એમ ભણે, એ છે મુકિત નિદાન, લાલરે. કર. ૬.

પાંચ ગતિમાં જવાનાં કારણો.

(અરણિક મુનિવર ચાલ્યા ગોચરી. એ દેશી.)

આરંભ કરતાંરે જીવ શકે નહિ, ધન મેલણુ તૃષ્ણા આપારોજી;
ઘાત કરેરે પંચેંદ્રિય જીવની, મદ મંસનો કરે આહારોજી.
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ જાય નરકમાં. ૧

કૂડ કપટને રે ગૂઢ માયા કરી, વળી બોલે મુસાવાયજી;
કૂડાં તોલાં રે કૂડાં માપલાં, ખોટા લેખ લખાયજી.
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ જાય તિર્યંચમાં. ૨

સરલ સ્વભાવીરે ભદ્રિક પરિણામથી, વિનય તણો ગુણ આયજી;
દયા ભાવરે રાખે દિલમાં, મત્સર નહિં ઘટમાંયજી.
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ જાય મનુષ્યમાં. ૩

સરાગપણાથી રે પાળે સાધુપણું, વળી શ્રાવકનાં વ્રત બારજી;
અજ્ઞાન કષ્ટ રે કરે વિવિધ પરે, અકામ નિર્જરા બહુ વારજી,
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ થાય દેવતા. ૪

જ્ઞાનથી જાણે રે જીવ અજીવને, વળી શ્રદ્ધા સમકિત આવેજી;
ચારિત્રથી રોકે રે નવાં કર્મ આવતાં, તપે પૂર્વલાં કર્મ ખપાવેજી.
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ જાય મોક્ષમાં. ૫

....

ચાર ગતિમાંથી આવેલા જીવોનાં લક્ષણો.

(આ ભવ રત્નચિંતામણિ સરિખો. એ દેશી.)

ધર્મપ્રિય વળી શરીર નિરોગી, બુદ્ધિ ઘણી તેમ દાનીજી;
સ્રી વલ્લભ દ્રવ્યલાભ ઘણેરો, સ્વજન પૂજક પ્રિય વાણીજી.
દેવગતિથી આવ્યો જીવડલો, તસ લક્ષણ કહ્યાં નાણીજી. ૧
સંતોષીને વિનીત દયાળુ, દાન રૂચિ જે હોયજી;
સરલ સ્વભાવી હર્ષિત મુખડું, મધ્યદર્શી સંત સોયજી,
મનુષ્ય ગતિથી આવ્યો જીવડલો, તસ લક્ષણ કહ્યાં નાણીજી. ૨
આશા તૃષ્ણા લોભ ઘણેરો, માયા કપટ કરાયજી;
માઠા સ્વપ્ન આવે વારંવારે, આળસુ મૂઢ કહાયજી,
તિર્યગ્ગતિથી આવ્યો જીવડલો, તસ લક્ષણ કહ્યાં નાણીજી. ૩
સ્વજન તણો જે હોય વિરોધી, દેહ રોગી મૂર્ખ સંગીજી;
અતિ રોષીને કટુકજ વાણી, હોય વળી બહુ રંગીજી,
નરકગતિથી આવ્યો જીવડલો, તસ લક્ષણ કહ્યાં નાણીજી. ૪
ચાર ગતિમાંથી જે આવ્યા, તેમનાં લક્ષણ જાણોજી;
ભણતાં ગણતાં ને આચરતાં, રત્નત્રયી દિલ આણોજી,
ચાર ગતિથી આવ્યાં જીવડલા, લક્ષણ તાસ પ્રમાણોજી. ૫

માર્ગાનુસારીના ૩૫ બોલ, (ગુણ)

[ઓધવજી સંદેશો કહેજો મારા નાથને, એ દેશી.]

ન્યાય[1] થકી ધન સંપાદન કરવું સદા,
શિષ્ટા[2]ચાર પ્રશંસા કરવી નિત્યજો;
સ્વગો[3]ત્રી સાથે સગપણ કરવું નહિ,
પાપ[4]ભીરૂ થઈ વર્ત્તો માર્ગે સત્યજો.

માર્ગાનુસારી શુદ્ધા શ્રાવક સુણો. એ ટેક. ૧

૫ પ્રસિદ્ધ દેશાચાર પ્રમાણે વર્ત્તવું,
૬ કોઈના અવર્ણવાદ ન બોલવા મુખજો;
૭ અતિ ગુપ્ત અતિદ્વારનું સ્થાનક વર્જવું,
૮ શુભ પડોશમાં વસતાં થાયે સુખજો.—માર્ગા. ૨.
૯ સારા જનની સોબતમાં વસવું સદા,
૧૦ વિનયે માત પિતાની કરવી સેવજો;
૧૧ ભયવાળા સ્થાનકમાં કદિ વસવું નહિં,
૧૨ નિંદિત કાર્યની તજવી માઠી ટેવજો.—માર્ગા. ૩.
૧૩ આવકને અનુસારે વ્યય કરતો રહે,
૧૪ વિત્ત અનુસારે ધારે સાદો વેષજો;
૧૫ આઠ ગુણો બુદ્ધિના ઉરમાં ધારવા,
૧૬ અજીર્ણે નવિ ભોજન કરવું વિશેષજો.—માર્ગા. ૪.
૧૭ સાત્વિક રૂચિ અનુસારે અન્ન આરોગવું,
૧૮ અબાધિત ત્રણ વર્ગો સાધન સાધ્યજો;
૧૯ ગુણી જનની ભક્તિ કરવી રૂડી પરે,
૨૦ અસત કદાગ્રહ તજવો દુરા રાધ્યજો.—માર્ગા. ૫.
૨૧ પક્ષપાત સૌજન્ય તણો કરવો મને,
૨૨ નિષિદ્ધ દેશે નવિ કરવો વિહાર જો;
૨૩ કાર્યારંભ સ્વશક્તિ અનુસારે કરે,
૨૪ અભ્યુત્થાન કરવો જ્ઞાનીનો ઉદારજો.—માર્ગા. ૬.
૨૫ પરિજનનું પોષણ કરવું પ્રેમે કરી,
૨૬ વિશાળ દૃષ્ટિએ પૂર્વાપર વિચારજો;
૨૭ સ્વપર કૃત્યાકૃત્યનું અંતર જાણવું,
૨૮ ભૂલવો નહિ અન્ય જનનો કૃત ઉપકારજો.—માર્ગા. ૭.

૨૯ જનવલ્લભ થાવાના સદ્‌ગુણ આચરો,
૩૦ લજ્જાવંત બનો મતિવંત સુસંતજો;
૩૧ દયાવંત થઇ આર્ય કાર્ય કરવાં સદા,
૩૨ સૌમ્ય પ્રકૃતિ રાખવી હૃદય અનંતજો.—માર્ગા. ૮.
૩૩ પર ઉપકારમાં સત્ત્વર અંતર જોડવું,
૩૪ અંતરંગ છ શત્રુ કરવા દૂરજો;
૩૫ વિજય મેળવો ઇન્દ્રિય ઉપર સર્વદા,
દેશવ્રતિ થાવાના ગુણ એ ધૂરજો.—માર્ગા. ૯.
અહો ! અણુવ્રતિ ! આ ઉત્તમ શિક્ષા અનુસરો,
શુભ આચારે ધર્મવૃદ્ધિ ગત થાયજો;
વ્યોમ[૦] ઋષિ[૭] નિધિ[૯] સોમ[૧] સાલે અર્જુનપુરે,
નાગચંદ્ર કહે સદ્‌ગુરૂને સુપસાયજો.—માર્ગા. ૧૦.

શ્રાવકના એકવીશ ગુણ વિષે.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

ધર્મ રત્નને લાયક સહુ શ્રાવક સુણો,
ધર્મ વિનાં ઉત્તમ ભવ એળે જાયજો;
પણ ગુણ વિણ ન પમાયે ધર્મની યોગ્યતા,
અંક વિના જેમ મિંડાં વ્યર્થ ગણાયજો.
ધર્મ રત્નના ધારક સહુ શ્રાવક સુણો—એ ટેક૦ ૧
૧ ક્ષુદ્રપણું તજી ગંભીરતા અતિ આદરો,
૨ શુભ સંઘયણી સમરથ રૂપ નિધાન જો;
૩ સૌમ્ય પ્રકૃતિ પાપ કર્મે વર્તે નહિં,
૪ જન વિરૂદ્ધ ન સેવે જન પ્રિયવાન જો—ધર્મ૦ ૨

૫ મલીન ભાવ તજી અક્રૂર ગુણ અંગી કરે,
૬ ઇહ પરલોકે પાપથી ભીરૂ જેહ જો;
૭ અશઠપણું ગ્રહી પરને નવિ વંચે કદા,
૮ પર ઉપકાર કરે સુદાક્ષિણ્ય તેહ જો–ધર્મ૦ ૩
૯ અંગીકૃત ન તજે, ત્યજે અનિષ્ટ લજ્જાલુઓ,
૧૦ કરે દયાળુ દયા ધર્મનાં કામ જો;
૧૧ ધર્મ પરમ અવિતથ્થ લઇ મજ્ઝથ્થ ગુણ ધરે,
૧૨ ગુણરાગી ગુણ સંગ્રહે જે અભિરામ જો–ધર્મ૦ ૪
૧૩ ધર્માર્થી સત્ય કથક અશુદ્ધ કથા ત્યજે,
૧૪ ધર્મશીલ સુપક્ષ જાસ પરિવાર જો;
૧૫ દીર્ઘ દર્શી થઇ કાર્ય વિચારીને કરે,
૧૬ ગુણ દોષોનો વિશેષજ્ઞ ગુણ ધારજો–ધર્મ૦ ૫
૧૭ વૃદ્ધ સંગતથી પરિણત બુદ્ધિ સંપજે,
૧૮ વિનયવંત નિયમા પામે સુજ્ઞાન જો;
૧૯ તત્ત્વ બુદ્ધિનો જાણ કૃતજ્ઞ તે કહ્યો,
૨૦ ધર્મ બોધ દે પર ઉપકારી સુજાણ જો–ધર્મ૦ ૬
૨૧ અલ્પ પ્રયાસેં સમજે ધર્મના તત્વને,
લબ્ધ લક્ષ ગુણ ઉત્તમ જાણો એહ જો;
એ એકવીશ ગુણ અંગીકૃત કરતાં થકાં,
નાગચંદ્ર કહે ધર્મ રત્ન લહે તેહ જો–ધર્મ૦ ૭

નાની સાધુવંદના.

સાધુજીને વંદના નિત નિત કીજે, પ્રહર ઉગમતે સૂરરે પ્રાણી;
નીચ ગતિમાં તે નવિ જાવે, પામે રીદ્ધિ ભરપૂરરે પ્રાણી. સા. ૧

મોટા તે પંચે મહાવ્રત ધારી, છ કાયના પ્રતિપાળ રે, પ્રાણી;
ભ્રમર ભિક્ષા મુનિ સૂઝતી લેવે, દોષ બેંતાલીશ ટાળરે પ્રા. સા. ૨

રીદ્ધિ સંપદા મુની કારમી જાણી, દીધી સંસારને પૂઠરે, પ્રાણી;
એવા પુરૂષની સેવા કરતાં, આઠે કરમ જાય ત્રૂટરે, પ્રા. સા. ૩

એક એક મુનિવર રસના ત્યાગી, એક એક જ્ઞાન ભંડારરે, પ્રાણી;
એક એક મુનિવર વૈયાવચ્ચ વૈરાગી, તેના ગુણનો નાવે
પારરે, પ્રા. સા. ૪

ગુણ સત્યાવીશ કરી મુનિ દીપે, જીતે પરિષહ બાવીશરે, પ્રાણી;
બાવન તો અનાચીરણ ટાળે, તેને નમાવું મારૂં શીશરે, પ્રા. સા. ૫

જહાઝ સરિખા સંત મુનીશ્વર, ભવ્ય જીવ બેસે આયરે, પ્રાણી;
પર ઉપકારી મુનિ દામ ન માગે, દેવે તે મુક્તિ
પહોંચાયરે, પ્રા. સા. ૬

એ શરણું રે પ્રાણી શાતા પામે, પાવે તે લીલ વિલાસરે, પ્રાણી;
જન્મ જરાને મરણ મિટાવે, નાવે ફરી ગર્ભાવાસરે, પ્રા. સા. ૭

એક વચન એ સદ્ગુરૂ કેરૂં, જો પ્રગટે દિલમાંયરે, પ્રાણી;
ક્રોડ કલ્યાણ સદા સુખ હોવે, કષ્ટ વિઘન મિટ જાયરે. પ્રા. સા. ૮

પ્રભાતે ઉઠીને ઉત્તમ પ્રાણી, સુણે સાધુજીનું વ્યાખ્યાનરે, પ્રાણી;
વડીરે પુન્યાઇ તે પુરૂષોની, પાવે તે અમર વિમાનરે, પ્રા. સા. ૯

સંવત્ અઢારને વર્ષ આડત્રીશે, બુસી તે ગામ ચોમાસરે, પ્રાણી;
મુનિ આસકરણજી એણી પરે જંપે, હું નો ઉત્તમ સાધુજીનો દાસરે,
પ્રાણી. સાધુજીને વંદના નિત નિત કીજે. ૧૦

ચતુર્વિંશતિ જિન સ્તુતિઃ

(ત્રિભંગી છંદ.)

શ્રી આદિ જિણંદં સમરસકંદં અજિત જિણંદં ભજપ્રાણી;
સંભવ જગત્રાતા શિવમગરાતા દ્યો સુખશાતા હિતઆણી;
અભિનંદન દેવા સુમતિસુસેવા કરો નિત્યમેવા રિપુઘાતા,
ચોવીશ જિનરાયા મન, વચ, કાયા પ્રણમું પાયઃ દ્યો શાતા. એટેક.૧

શ્રી પદ્મસુપાસં શશિગુણરાશં સુવિધિસુવાસં હિતકારી,
શ્રી શીતલ સ્વામી અંતરયામી શિવગતિગામી ઉપકારી;
શ્રેયાંસ દયાલા પરમ કૃપાલા ભવિજન વ્હાલા જગદાતા. ચો. ૨

વાસુપૂજ્ય સુકંતં વિમલ અનંતં ધર્મ શ્રી શાંતિ સંતકારી,
કુંથુ અરનાથં તજ જગસાથં મલ્લિસુઆથં સંગધારી;
મુનિસુવ્રત સુનમિ આતમને દમી દુર્મતિને વમી તપરાતા. ચો. ૩

નેમનાથ વડાઇ નાર ન વ્યાહી તોરણ જાઈ છટકાઇ,
નાગ નાગણ તાંઈ દિયા બચાઈ પારસ સાહી સુખદાઇ;
જય જય વર્દ્ધમાનં ગુણ નિધિખાનં ત્રિજગભાનં શુદ્ધ
આતા ચો. ૪

સંસારકા ફંદા દૂર નિકંદા ધર્મકા છંદા જિણલીના,
પ્રભુ કેવલ પાયા ધર્મ સુણાયા ભવિ સમજાયા મુનિકીના;
કહે ઋષિ ત્રિલોકં સદા તસ ધોકં દ્યો સુખ થોકં
ચિત્તવ્હાતા, ચો. ૫

પ્રભાતીયું.

મહાવીર પ્રભુની સ્તુતિ રૂપ.

મુને તે દિનનો વિશ્વાસ છે, સાહેબજી તુમારો;
દાસ તુમારો વીનવે, પ્રભુ પાર ઉતારો. એ ટેક૦

ચોસઠ ઇંદ્રિજ સ્થાપિયા, ઇંદ્રાસન આપ્યું;
રાજ રીદ્ધિ સુખ સંપદા, સમકિત લઇ સ્થાપ્યું. મુને૦ ૧
ભક્ત ભલી પરે ઉદ્ધર્યો, તે તો શેઠ સુદર્શન;
શૂલિ ભાંજી સાહિબા, કીધું સિંહાસન. મુને૦ ૨
ચારિત્રથી ચૂકી કરી, ગણિકા ઘર વસીયા;
આષાઢ નંદિષેણ ઉધ્ધર્યા, તુજ ભક્તિના રસીયા. મુને૦ ૩
બારે વ્રતમા એકે નાહિં, કાંઇ નિયમ ન લીધું;
શ્રેણિક ભક્તિ જાણી કરી, તેહને નિજપદ દીધું. મુને૦ ૪
ચંદનબાલા બારણે, પ્રભુ ચાલીને આવ્યા;
બેડી ભાજી અંગ ત્હેને, શણગાર પહેરાવ્યાં; મુને૦ ૫
અગ્નિજવાલા અંગે વસે, વિષધર વિકરાલો,
ચરણે ડસ્યો ચંડકોશિયો, ઉધ્ધર્યો નાગ કાલો. મુને૦ ૬
ભક્ત ભલા બૂરા ઉધ્ધર્યા, તે તો શાસ્ત્ર વખાણે;
નાથ નિરંજન લહેરમાં, રૂપચંદ રસ માણે. મુને૦ ૭

સ્વર્ગસ્થ પૂજ્યશ્રી કર્મસિંહજી સ્વામી સ્તુતિ.

તીરથની આશાતના નવ કરીએ.

(એ રાગ.)

શ્રી ગુરૂ દેવની સેવના નિત્ય કરિયે,
હારે જેથી ભવ સાગર નવિ ફરિયે;
હારે જેથી સુજસ લીલાને વરિયે,
હારે જેથી પાપ ત્રિતાપને હરિયે.
હારે એ છે તારણહાર...............શ્રી ગુરૂ૦ ૧

શ્રી ગુરૂ ભજિયે ભાવથી સોભાગી,
હારે જાય ભવની ભાવઠ ભાગી;
હારે શુદ્ધ સંયમમાં લય લાગી,
હારે તત્ત્વ જ્યોતિ અંતરમાં જાગી.
હારે શુદ્ધા અણગાર..................શ્રી ગુરૂ૦ ૨

સમ દમ સંયમ શ્રુતના થયા ધારી,
હારે છે શ્રેષ્ટાચારી બ્રહ્મચારી;
હારે જેણે મમતા માયા વિદારી,
હારે સમદર્શી સદા સુવિચારી.
હારે મદના હરનાર......................શ્રી ગુરૂ૦ ૩

આઠે પ્રવચન માતને આરાધે,
હારે શુદ્ધ સંવેગ યોગને સાધે;
હારે કદિ જિન આજ્ઞા ન વિરાધે,
હારે ધમ વૃદ્ધિ કરે નિરાબાધે.
હારે શાસન જયકાર..................શ્રી ગુરૂ૦ ૪

વિચરે દેશ વિદેશમાં સુવિશેષ,
હારે યોગ્ય જીવને દે ઉપદેશ;
હારે ટાલે જન્મ જરા ના કલેશ,
હારે ક્ષમાધર વળી શુભ છે અશેષ.
હારે ભવિ હૃદયના હાર...............શ્રી ગુરૂ૦ ૫

સુમતિ સલૂણી નારનું મુખ પેખી,
હારે કુમતિ કુલટા દૂરે ઉવેખી;
હારે થયા પ્રવચન તત્ત્વ ગવેષી,
હારે થાય આનંદ ગુણીજન પેખી.
હારે સુખના કરનાર....................શ્રી ગુરૂ૦ ૬

ધીર વીર ગંભીર ને વિજ્ઞાની,
હારે અતિ નમ્ર ને ઉજ્વલ ધ્યાની;
હારે જ્ઞાન–દાન વિષે મહાદાની,
હારે સફલ કરી જેણે જિંદગાની.
હારે સેવે બેડો પાર..................શ્રી ગુરૂ૦ ૭

ભાગ્ય ભાજન ભાગ્યે મલ્યા યશનામી,
હારે ગુરૂ કર્મસિંહજી સ્વામી;
હારે શુદ્ધ જિનમત પંથાનુગામી,
હારે કહે નાગચંદ્ર શિરનામી.
હારે સેવો નરનાર.....................શ્રી ગુરૂ૦ ૮

જીવનનું સિંહાવલોકન.

દોહરા.

હે પ્રભુ! હે પ્રભુ! શું કહું? દીનાનાથ! દયાલ!
હું તો દોષ અનંતનું, ભાજન છું કરૂણાલ! ૧

શુદ્ધ ભાવ મુજમાં નથી, નથી સર્વ તુજ રૂપ;
નથી લઘુતા કે દીનતા! શું કહું? પરમ સ્વરૂપ. ૨

નથી આજ્ઞા ગુરૂ દેવની, અચલ કરી ઉરમાંય;
આપ તણો વિશ્વાસ દૃઢ, ને પરમાદર નાંય. ૩

જોગ નથી સત્સંગનો, નથી સત્સેવા જોગ;
કેવલ અર્પણતા નથી, નથી આશ્રય અનુયોગ. ૪

હું પામર શું કરી શકું? એવો નથી વિવેક;
ચરણ–શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક. ૫

અચિંત્ય તુજ મહાત્મ્યનો, નથી પ્રફુલ્લિત ભાવ;
અંશ ન એકે સ્નેહનો, ન મળે પરમ પ્રભાવ. ૬

અચળરૂપ આસક્તિ નહિ, નહિં વિરહનો તાપ,
કથા અલભ્ય તુજ પ્રેમની, નહિં તેનો પરિતાપ. ૭

ભક્તિમાર્ગ પ્રવેશ નહિં, નહિં ભજન દૃઢ ભાન;
સમજ નહિં નિજ ધર્મની, નહિં શુભ દેશે સ્થાન. ૮

કાલ દોષ કલિથી થયો, નહિં મર્યાદા ધર્મ;
તોય નહિં વ્યાકૂલતા, જુવો પ્રભુ મુજ કર્મ. ૯

સેવાને પ્રતિકૂલ જે, તે બંધન નથી ત્યાગ;
દેહેંદ્રિય માને નહિ, કરે બાહ્ય પર રાગ. ૧૦

તુજ વિયોગ સ્ફુરતો નથી, વચન નયન મન નાહિં;
નહિં ઉદાસ અન્ન-ભક્તથી, તેમ ગૃહાદિક માંહિં. ૧૧

અહંભાવથી રહિત નહિં, સ્વધર્મ સંચય નાંહિં;
નથી નિવૃત્તિ નિર્મલપણે, અન્ય ધર્મની કાંઈ. ૧૨

એમ અનંત પ્રકારથી, સાધન રહિત હુંય;
નહિં એકે સદ્‌ગુણ પણ, મુખ બતાવું શુંય? ૧૩

કેવલ કરૂણા-મૂર્ત્તિ છો, દીન બંધુ! દીન નાથ!
પાપી પરમ અનાથ છું, ગ્રહો પ્રભુજી મુજ હાથ. ૧૪

અનંતકાળથી આથડયો, વિના ભાન ભગવાન!
સેવ્યા નહિં ગુરૂ-સંતને, મૂકયું નહિં અભિમાન. ૧૫

સંત ચરણ આશ્રય વિના, સાધન કર્યાં અનેક;
પાર ન તેથી પામિયો, ઉગ્યો ન અંશ વિવેક. ૧૬

સહુ સાધન બંધન થયા, રહ્યો ન કોઇ ઉપાય;

સત્સાધન સમજ્યો નહિં, ત્યાં બંધન શું જાય? ૧૭

પ્રભુ! પ્રભુ! લય લાગી નહિં, પડયો ન સદ્ગુરુ-પાય;
દીઠા નહિં નિજ દોષ તો, તરિયે કવણ ઉપાય. ૧૮

અધમાધમ અધિકો પતિત, સકલ જગતમાં હુંય;
એ નિશ્ચય આવ્યા વિના, સાધન કરશે શુંય? ૧૯

પડી પડી તુજપદ પંકજે, ફરી ફરી માગું એય;
સદ્ગુરુ! સંત! સ્વરૂપ તુજ, એ દ્દઢતા કરી દેય. ૨૦

प्रातः-पाठः ॥

शार्दूलविक्रीडित-वृत्तम् ॥

पंचपरमेष्ठि-स्तुतिः

अर्हन्तो भगवन्त इन्द्रमहिताः सिद्धाश्च सिद्धिस्थिता,
आचार्या जिनशासनोन्नतिकराः पूज्या उपाध्यायकाः ।
श्री सिद्धान्तसुपाठका मुनिवरा रत्नत्रयाराधकाः,
पञ्चैते परमेष्ठिनः प्रतिदिनं कुर्वन्तु वो मङ्गलम् ॥
१

॥ श्री पार्श्व-स्तुतिः ॥

पार्श्वो दुःखविलुप्तकस्त्रिभुवने पार्श्वं रटन्तेऽमराः,
पार्श्वेणाभिहतं कषायकटकं पार्श्वाय तस्मै नमः ।
पार्श्वात्प्रापसुखं भुजङ्गयुगलं पार्श्वस्य धैर्यं महत्,
पार्श्वे ध्यानरतो लभेच्छिवपदं श्रीपार्श्व ! वै पातु नः ॥
२

॥ श्रीवीर-स्तुतिः ॥

वीरः सर्व सुरासुरेन्द्रमहितो वीरं बुधाः संश्रिता,
वीरेणाभिहतः स्वकर्मनिचयो वीराय नित्यं नमः ।
वीरात्तीर्थमिदं प्रवृत्तमतुलं वीरस्य घोरं तपो,
वीरे श्रीधृतिकीर्तिकान्ति निचयः श्रीवीर ! भद्रं दिश ॥

३

॥ षोडश सतीनां स्तुतिः ॥

ब्राह्मी चन्दन बालिका भगवती, राजेमती द्रौपदी,
कौशल्या च मृगावती च सुलसा सीता सुभद्रा शिवा ।
कुन्ती शीलवती नलस्य दयिता चूला प्रभावत्यथ,
पद्मावत्यपि सुन्दरी दिनमुखे कुर्वन्तु वो मङ्गलम् ॥

४

વર્તમાન કાલે વિચરતા આઠકોટી મોટી પક્ષના સાધુ સાધ્વીઓનાં નામો.

સાધુજીઓનાં નામ.

૧ પૂજ્ય મહારાજશ્રી કાનજી સ્વામી
૨ ,, કાનજી સ્વામી મારવાડી
૩ યુવાચાર્ય મ૦ નાગચંદ્રજી સ્વામી
૪ મહારાજશ્રી કલ્યાણચંદ્રજી સ્વામી
૫ ,, વિનયચંદ્રજી ,,
૬ ,, લક્ષ્મીચંદ્રજી ,,
૭ ,, તિલોકચંદ્રજી ,,
૮ ,, માણેકચંદજી ,,
૯ ઉપાધ્યાય મ૦ દેવચંદ્રજી ,,
૧૦ મહારાજશ્રી કૃષ્ણજી ,,
૧૧ ,, ગુલાબચંદ્રજી ,,
૧૨ ,, કપુરચંદ્રજી ,,
૧૩ ,, ઉત્તમચંદ્રજી ,,
૧૪ ,, હેમચંદ્રજી ,,
૧૫ ,, કેવલચંદ્રજી ,,
૧૬ ,, રામચંદ્રજી ,,
૧૭ ,, રત્નચંદ્રજી ,,
૧૮ ,, કુશલચંદ્રજી ,,
૧૯ ,, કૃપાચંદ્રજી ,,

સાધ્વીજીઓનાં નામ.

૧	આર્યાજી	પાંચીબાઇ	સ્વામી.
૨	,,	વીરબાઈ	,,
૩	,,	મેઘબાઈ	,,
૪	,,	કુંવરબાઇ	,,
૫	,,	ગુલાલબાઈ	,,
૬	,,	હીરબાઈ	,,
૭	,,	જેતબાઈ	,,
૮	,,	મીઠીબાઈ	,,
૯	,,	વેલબાઈ	,,
૧૦	,,	વેજબાઈ	,,
૧૧	,,	દેવકુરબાઈ	,,
૧૨	,,	ભાણબાઈ	,,
૧૩	,,	ઇંદ્રાબાઇ	,,
૧૪	,,	ખેમકુરબાઈ	,,
૧૫	,,	પાંચીબાઈ	,,
૧૬	,,	કુંવરબાઈ	,,
૧૭	,,	રામકુંવરબાઇ	,,
૧૮	,,	જાનબાઈ	,,
૧૯	,,	જેઠીબાઈ	,,
૨૦	,,	લાડકુંવરબાઇ	,,
૨૧	,,	માણેકબાઇ	,,
૨૨	,,	સુંદરબાઈ	,,
૨૩	,,	પાર્વતીબાઇ	,,
૨૪	,,	માનકુરબાઈ	,,

૨૫ આર્યાજી સંતોકબાઇ સ્વામી
૨૬ ,, વેલબાઇ ,,
૨૭ ,, જેવતીબાઇ ,,
૨૮ ,, મણીબાઇ ,,
૨૯ ,, અમૃતબાઇ ,,
૩૦ ,, દેવકુરબાઇ ,,
૩૧ ,, મણીબાઇ ,,
૩૨ ,, માણેકબાઇ ,,
૩૩ ,, વજકુરબાઇ ,,
૩૪ ,, વેલબાઇ ,,

સત્પુરૂષોના સદ્ગુણો.

॥ शार्दूलविक्रीडीतम् ॥

धर्मे तत्परता मुखे मधुरता दाने समुत्साहिता,
मित्रेऽवञ्चकता गुरौ विनयिता चित्तेऽतिगम्भीरता ।
आचारे शुचिता गुणे रसिकता शास्त्रेऽतिविज्ञानिता,
रूपे सुन्दरता प्रभौ भजनिता सत्स्वेव संदृश्यते ॥
१

ભાવાર્થ:—ધર્મને વિષે તત્પરતા, વાણીને વિષે મ[illegible]રતા, દાનમાં ઉત્સાહ, મિત્ર પ્રત્યે નિષ્કપટતા, ગુરૂપ્રત્યે નમ્ર[illegible] ચિત્ત વિષે અતિગંભીરતા, આચારમાં પવિત્રતા, ગુણ ઉ[illegible] અનુરાગ, શાસ્ત્ર સંબંધી સંપૂર્ણ વિજ્ઞાન, આકૃતિ વિષે મ[illegible]હારિતા અને પરમાત્મા વિષે ભક્તિ, એ સત્પુરૂષો [illegible] જોવામાં આવે છે.

